

Vlaams
Parlement

vergadering **C51**
zittingsjaar 2018-2019

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 6 december 2018

INHOUD

INTERPELLATIE van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het belemmeren van beleidsondersteunend onderzoek van het Steunpunt Onderwijsonderzoek (SONO) – 3 (2018-2019)	3
VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de inhoud van de gebruikte handboeken islamitische godsdienst – 16 (2018-2019)	17
VRAAG OM UITLEG van Franc Bogovic aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de inputfinanciering van gezamenlijke opleidingen aan de hogescholen – 276 (2018-2019)	23
VRAAG OM UITLEG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over zelfdoding als gespreksonderwerp bij CLBch@t – 277 (2018-2019)	26
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de impact van de hervorming van het zorgkrediet op het pensioen van leerkrachten – 288 (2018-2019)	
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de impact van de hervorming van het zorgkrediet op het pensioen van leerkrachten – 294 (2018-2019)	29

**INTERPELLATIE van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het belemmeren van beleidsondersteunend onderzoek van het Steunpunt Onderwijsonderzoek (SONO)
– 3 (2018-2019)**

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Dit is een interpellatie. Dat is lang geleden, denk ik, in deze commissie. Ze gaat over het belemmeren van beleidsondersteunend onderzoek van het SONO. Het SONO is door de Vlaamse Regering erkend als steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek voor de periode 2016-2020. Dit consortium van Vlaamse onderzoekers voor beleidsgericht onderwijsonderzoek is een samenwerkingsverband van de UGent, de KU Leuven, de Universiteit Antwerpen, de VUB en de Arteveldehogeschool. Het aantal onderzoeksrapporten, papers en reviews die in september terug waren te vinden op de onderzoekswebsite van het departement, was veeleer beperkt. Dat is vreemd, want volgens de planning van het SONO zijn al heel wat onderzoeksprojecten afgelopen. We dienden daarom een schriftelijke vraag in om dat meer uitvoerig te bekijken. We vroegen een volledige lijst van alle projecten van het SONO voor de periode 2016-2020, met informatie over looptijden, oplevering, vrijgave en publicatie van de onderzoeksresultaten. Daarnaast vroegen we de verslagen op van de SONO-stuurgroep, die de activiteiten van het steunpunt tussentijds opvolgt en waar nodig bijstuurt.

Deze documenten brengen een aantal discussies aan het licht die zorgen baren over de manier waarop de Vlaamse overheid omspringt met de onafhankelijkheid van het wetenschappelijk onderzoek en met de openbaarheid van onderzoeksresultaten gefinancierd met publieke middelen. Uit onze analyse blijkt dat ongeveer de helft van de 34 gerealiseerde onderzoeken een half jaar of langer na datum bleven liggen op het bureau van de minister en niet werden vrijgegeven. Er zijn zelfs rapporten die anderhalf tot twee jaar bleven liggen. Vaak gaat het daarbij over onderzoek over politiek gevoelige onderwerpen, zoals gelijke onderwijskansen, financieringsbeleid, inclusief onderwijs of inschrijvingsgeld.

Een ander probleem is de manier waarop resultaten het grote publiek bereiken. De beheersovereenkomst met het SONO stipuleert dat de minister aangeeft op welke wijze de onderzoeksresultaten mogen worden bekendgemaakt en verspreid. Indien onderzoekers het initiatief willen nemen voor een communicatie in de pers over een reeds vrijgegeven rapport, dan horen ze de opdrachtgever, lees de minister, daarover op voorhand in te lichten.

Minister, dergelijke regels wijzen erop dat u van de oprichting van een nieuw steunpunt hebt gebruikgemaakt om uw vrijgavebevoegdheid zo op te rekken dat de regie, de vrijgave en de communicatie over de resultaten strak in de hand kunnen worden gehouden. Uit de opgevraagde documenten blijkt ook dat onderzoeksrapporten eerst aan de meerderheidspartijen worden bezorgd vooraleer ze worden vrijgegeven. Voor Groen gaat ook dat te ver. Meerderheid en oppositie moeten het debat met gelijke wapens kunnen voeren in het parlement. Onderzoek hoort los te staan van politieke belangen en behoort zo snel mogelijk toe aan de gemeenschap.

Misschien de meest alarmerende bevinding gaat echter over een recente maatregel binnen het SONO. Onderwijsonderzoekers horen zich in toekomstige publicaties te onthouden als het gaat over de beleidsimplicaties van hun onderzoek. Ze mogen hun aanbevelingen opsparen en meegeven in een ambtelijke

werkgroep. Het hevig verzet van de onderzoekswereld mocht niet baten, want u eist dat een beperkt aantal rapporten bij wijze van test volgens die nieuwe formule zullen worden voorgelegd. Dit had nooit mogen gebeuren. Dat onderzoekers op deze manier aan de ketting worden gelegd, is ongezien. Wie onderzoekers reduceert tot iemand met een mening naast de anderen, legitimeert hen niet langer als onderzoeker. Beleidsgericht onderzoek bevindt zich altijd in een spanningsveld. Onderzoekers en beleidsverantwoordelijken horen elkaars terrein te respecteren.

Minister, in uw samenwerking met het SONO hebt u volgens ons een aantal grenzen overschreden. Om het broze evenwicht tussen beleid en onderzoek opnieuw in balans te brengen, vragen wij dat u uw beleid bijstuurt. Vandaar onze voorstellen: het voorstel dat onderzoekers geen beleidsaanbevelingen meer mogen doen, wordt opgeborgen. Beleidsaanbevelingen van een onderzoeker hoeven niet per se door de minister te worden gevolgd, maar dit dient in volle transparantie te gebeuren, en met een onderbouwde argumentatie. Rapporten worden na dertig dagen automatisch vrijgegeven, net zoals dat gebeurde bij het vroegere Steunpunt studie- en schoolloopbanen (SSL), de voorganger van het SONO. Regels die onderzoekers belemmeren om geheel vrij en ongebonden deel te nemen aan het maatschappelijke debat, worden geschrapt.

Minister, wat is uw reactie op deze voorstellen, die de vrijheid van wetenschappelijk onderzoek moeten garanderen in plaats van dat men die verder in het gedrang brengt?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Meuleman, dank u wel. Ik denk dat het inderdaad de tweede interpellatie is in deze legislatuur. Daarom ben ik daar dus niet zo happy mee, maar laat me starten met een positieve noot. U bent bezorgd over de onafhankelijkheid van het wetenschappelijk onderzoek. Dat siert u enorm, en dat verbindt ons, want ik ben dat ook. Ik ben in een ver verleden aan de slag geweest als assistent bij mijn eigen alma mater, de rechtenfaculteit in Gent. Ik heb zeer aandachtig geluisterd naar uw bemerkingen en voorstellen. Ik zal daar ook zo concreet mogelijk op antwoorden, maar toch zou ik eerst eventjes de voorgeschiedenis willen schetsen. Dat lijkt me ook wel belangrijk.

Ik wil toch starten met het uiten van mijn verwondering over de conclusies die ik hoor. Ik was ook zeer negatief verrast over de toon en de inhoud van een aantal artikels die ik heb gelezen, zeker toen ik ook hoorde dat niemand het dagelijks bestuur van het steunpunt had gecontacteerd. Voor de mensen die daar uitleg over willen, wie zit in dat dagelijks bestuur? Dat zijn professor Geert Devos van Gent, die promotor-coördinator is van het steunpunt, Melissa Tuytens van UGent, professor Bieke De Fraine, Kaat Delrue, van de Arteveldehogeschool, professor Mike Smet van de KU Leuven, professor Elke Struyf van Universiteit Antwerpen, Ilse Laurijssen van de VUB en Kristin Vanlommel van Universiteit Antwerpen.

Ik heb op 22 november, dezelfde dag als waarop het artikel in De Tijd verscheen, een brief gekregen van de voorzitter van het steunpunt, professor Geert Devos. Het is een brief waar ik niet naar gevraagd heb, collega Meuleman. Hij heeft een hele historiek geschreven, namens alle leden van het dagelijks bestuur. Ik ga u de brief geven, je mag die hebben. Ik kan hem ook voorlezen, maar dat kan misschien op het einde, mocht u dat wensen.

Ik heb ondertussen ook een heel lang gesprek gehad met professor Devos. Want als een parlementslid een interpellatie aan mij richt, en de inhoud van de interpellatie staat haaks op de manier waarop ik aan politiek doe en waarop ik mij wil opstellen ten opzichte van het wetenschappelijk onderzoek, dan is het ook

maar logisch dat ik ook de mensen in kwestie eens bij mij roep, om te vragen wat er eigenlijk aan de hand is.

Eerst en vooral klopt het effectief – maar dat staat ook in de brief – dat een aantal onderzoeken vrij lang bij mij blijven liggen. Ik zal straks ook toelichting geven over hoe dat komt. Maar het zwaarste voor mij in uw opmerkingen is de stelling waarin u zegt dat onderzoekers geen beleidsaanbevelingen meer mogen opnemen. Dat is helemaal niet correct, en ik denk dat ze gebaseerd is op een misschien misbegrepen lezing van een verslag van een vergadering.

Ik kan u dan ook meteen geruststellen: in de meerjarenovereenkomst die de Vlaamse Regering afsloot met het Steunpunt Onderwijsonderzoek (SONO) is expliciet opgenomen dat onderzoekers in elke onderzoekslijn beleidsaanbeveling móéten formuleren. Mogen of niet meer mogen speelt dus geen rol; ze móéten beleidsaanbevelingen formuleren.

Dat is niet altijd gemakkelijk. Ik heb daar ook met professor Devos vrij lang over gesproken. Als je midden in een onderzoek zit, en je moet dan een aanbeveling doen naar het beleid toe, dan is dat niet altijd evident.

De onafhankelijkheid van de onderzoekers staat voor mij voorop bij elk onderzoek dat we uitbesteden. Wij bepalen natuurlijk als opdrachtgever de onderzoeksthema's, maar het zijn de onderzoekers die autonoom daaruit de onderzoeksvragen en hun volledige onderzoeksopzet kunnen bepalen. Ik vind dat ook terecht, want de expertise van de onderzoekers – u hebt de namen van de mensen die in het dagelijks bestuur zitten, ook gehoord – schat ik bijzonder hoog in. Het is voor mij van belang dat ze in volle autonomie hun onderzoek kunnen voeren.

Daar staat tegenover dat ik als opdrachtgever wel mag verwachten dat het onderzoek kwaliteitsvol gevoerd wordt en dat de beleidsaanbevelingen relevant zijn in functie van de beleidsontwikkeling. Waarom zouden we anders beleidsgericht onderzoek financieren vanuit de overheid? Dat is hier geen FWO-onderzoek (Fonds Wetenschappelijk Onderzoek), het is onderzoek dat vanuit de middelen van Onderwijs komt om het beleid te ondersteunen. Daar is het eigenlijk voor bedoeld. Sinds het begrotingsjaar 2014 geven wij jaarlijks iets minder of iets meer dan 5 miljoen euro uit aan dat onderzoek. Dat is dus ook een heel belangrijke post binnen onze begroting.

Om de kwaliteit van het onderzoek te bewaken, en om de resultaten te kunnen opvolgen, zijn er binnen de werking van ons steunpunt SONO vier thematische opvolgingsgroepen opgericht. Die opvolgingsgroepen zijn samengesteld uit inhoudelijke experts van mijn administratie, de onderwijsinspectie, de onderwijsverstrekkers, de vakorganisaties en de Vlaamse Onderwijsraad. De opvolgingsgroepen ondersteunen de onderzoekers en formuleren finaal een advies over de formele erkenning en vrijgave van het eindrapport door mij. Mijn kabinet is – en wat mij betreft is dat evident – niet vertegenwoordigd in de opvolgingsgroepen. Het is ook niet betrokken bij het onderzoek en niet betrokken bij het formuleren van beleidsaanbevelingen. Ik wil daar toch wel duidelijk in zijn.

Wij – of mijn kabinet dan toch – zijn wel vertegenwoordigd in de algemene stuurgroep die als taak heeft om het steunpunt strategisch aan te sturen en op te volgen. In die stuurgroep worden soms ook onderzoeksresultaten inhoudelijk gepresenteerd in functie van doorstroming naar beleid, maar de opvolging en het advies tot vrijgave van onderzoek gebeurt daar niet.

Er is in de stuurgroep een debat geweest over het formuleren van beleidsaanbevelingen. Dat debat is er niet gekomen op mijn verzoek – daar ben ik ook bijzonder formeel in. De aanleiding waren de discussies in de opvolgingsgroepen

over de kwaliteit van sommige ingediende rapporten en de beleidsaanbevelingen. Het ging dan om beleidsaanbevelingen waarvan men vond dat ze niet voldoende onderbouwd werden vanuit het onderzoek, of geen rekening hielden met recente beleidskeuzes. Tijdens dit debat kwam ook naar voren dat vooral jonge onderzoekers worstelen met het formuleren van goede beleidsaanbevelingen.

Mijn administratie heeft naar aanleiding van deze discussie, in overleg met het dagelijks bestuur van het steunpunt, een voorstel geformuleerd met als doel te komen tot meer kwaliteitsvolle, onderbouwde en ook bruikbare beleidsaanbevelingen, wat de finale doelstelling is van dit beleidsgericht onderzoek. Er is daarbij inspiratie gehaald uit het buitenland, met name dat er wordt vertrokken van het eindrapport met conclusies die de onderzoekers onafhankelijk opmaken, waarna een werkgroep met onderzoekers – experts uit de administratie en het onderwijsveld – zich buigt over de beleidsaanbevelingen die de onderzoekers formuleerden.

Na het debat hierover in de stuurgroep heeft ze, rekening houdende met de geformuleerde opmerkingen, beslist om voor twee kleine reviewstudies – dus geen grote onderzoeken maar reviewstudies – die nieuwe aanpak experimenteel uit te testen. Het ging om een reviewstudie naar masters in het basisonderwijs en een reviewstudie naar het vreemdetalenonderwijs in het basisonderwijs. Daarna zal bekeken worden of dit werkt, of er inderdaad voldoende autonomie is voor de onderzoekers en of dit al dan niet een optie kan zijn om in de toekomst op een aantal vlakken toe te passen.

Maar ik was als minister niet betrokken in dit debat, en de eerste keer dat ik daar ten gronde over gesproken heb, is – naar aanleiding van uw interpellatie deze week, maandag of dinsdag – met professor Devos. Ik wilde goed de context kennen van datgene wat nu eigenlijk voorgesteld was. In de brief die professor Devos aan mij gestuurd heeft, en die ik ook zal mee bezorgen, heeft hij trouwens expliciet geschreven dat zij achter het proefproject staan om voor twee reviewstudies deze beleidsaanbevelingen te schrijven in dialoog met de groep van experts uit het onderwijsveld en de administratie. Uit die ervaringen zal blijken wat de voor- en nadelen zijn van die aanpak.

Zij hebben dit dus nogmaals op deze wijze aan mij bevestigd. En ik heb op dit ogenblik eigenlijk geen intentie om mij in dit debat te mengen.

In het verslag van de stuurgroep van juni 2018 staat te lezen dat aan beide rapporten geen beleidsaanbevelingen zullen worden toegevoegd. Dit slaat enkel op de twee reviews en niet op alle mogelijke onderzoeken die nog zullen gebeuren. Het slaat enkel op de twee reviews, en dit punt staat in het verslag omdat de stuurgroep bezorgd was dat de werkgroep die zich over de beleidsaanbevelingen moet buigen, de vrijgave van de rapporten zou vertragen. Om die reden is afgesproken dat de rapporten eerst zonder beleidsaanbevelingen aan mij zouden worden bezorgd, zodat ze konden worden vrijgegeven. De aanbevelingen zouden nadien nog worden toegevoegd.

Mevrouw Meuleman, u hebt gesteld dat het onderzoek vooral zou worden gebruikt in functie van mijn communicatiebeleid. Ik wil hieromtrent toch even mijn hart luchten. Ik denk dat ik in deze commissie al ettelijke keren heb verteld dat ik bij mijn aantreden als minister een kast bomvol dikke en bestofte onderzoeken heb gevonden. Ik druk me redelijk beeldrijk uit. Die rapporten met beleidsaanbevelingen zijn opgesteld, maar er is niets mee gedaan. Er is ten tijde van mijn eerste begroting of mijn eerste beleidsnota nog een hele discussie over die studies en over de budgetten gevoerd. Er zijn van die momenten die iemand bijblijven. De vraag was toen hoe we hiermee aan de slag konden gaan, want het ging tenslotte om beleidsonderzoek.

Ik heb me toen voorgenomen elk onderzoek dat in mijn opdracht wordt geschreven, grondig te laten doornemen en, samen met onze mensen, te bekijken wat we met dat onderzoek kunnen doen. Ik doe dat ook uit respect voor de mensen die het onderzoek uitvoeren. Volgens mij is het voor een onderzoeker niet fijn dat zijn onderzoek nutteloos blijft liggen. Er komt dan geen valorisatie, en dat is bijzonder slecht.

Vervolgens heb ik mijn administratie de opdracht gegeven het onderzoek dat we financieren, meer en beter te valoriseren, niet enkel door de Vlaamse Regering maar ook door middenveldorganisaties en door de scholen zelf. We hebben deze legislatuur tal van initiatieven genomen om onderzoeksresultaten beter en meer bekend te maken, zodat ze ook meer zouden worden gebruikt. Ik vind het mijn plicht uitgevoerd onderzoek breed te verspreiden en om onderzoeksresultaten mee bekend te maken.

Mevrouw Meuleman, u hebt wellicht ook gemerkt dat onderzoeken vaak een vertaling vinden in mijn beleid. Zo heeft het onderzoek 'Taalstimulerende maatregelen in de praktijk' tot concrete beleidsmaatregelen geleid. Nederlands niet-thuis taal is toegevoegd aan de lijst van onderwijsvakken in de professionele bachelor voor het secundair onderwijs. Waar zouden we anders de mosterd hebben gehaald?

Ik kan u het volledige overzicht bezorgen bij het verslag van deze vergadering. Ik geef u ook nog even mee dat de rapporten van het SONO altijd worden gepubliceerd op de onderzoekswebsite www.onderwijs.vlaanderen.be/onderzoek en op de website steunpuntsono.be. Verder zijn naar aanleiding van onderzoek door het SONO ook op de website van Klasse artikelen verschenen. Het gaat dan onder meer om stress en welbevinden van schoolleiders, wat volgens mij zeer belangrijk is. Ook in de media zijn artikelen verschenen, onder meer over spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten (VSV) of de relatie tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Naast een eigen website heeft het SONO ook een eigen nieuwsbrief. Om de doorstroming van de bevindingen naar het beleid en de praktijk nog te versterken, zijn in verband met een aantal onderzoeken, onder meer over team teaching en stress en welbevinden bij schoolleiders, praktijkbrochures gepubliceerd. In mijn beleidsbrief heb ik ook maar liefst 22 keer naar onderzoek door het SONO verwezen. Professor Devos heeft dit in zijn brief ook vastgesteld. Dit was ten tijde van het vorige steunpunt, het Steunpunt studie- en schoolloopbanen (SSL), nooit het geval. Ik doe dus zeker aan 'evidence-informed policy'.

Mevrouw Meuleman, ik nodig u van harte uit om aan de studiedagen en seminars deel te nemen. Daarnaast hebt u altijd de mogelijkheid om de onderzoekers in deze commissie uit te nodigen om hun bevindingen te presenteren. Ik wacht op dat vlak op initiatief vanuit uw hoek.

Na de vrijgave staat het de onderzoekers trouwens vrij over hun onderzoek te communiceren. Hun autonomie wordt langs geen kanten ingeperkt. De beheers-overeenkomst bevat geen belemmeringen voor onderzoekers om na de vrijgave van het rapport over hun onderzoek te communiceren. In het huishoudelijk reglement van de stuurgroep van het SONO staat dat de promotor-coördinator zich ertoe verbindt mij en de voorzitter van de stuurgroep minstens zes werkdagen op voorhand in te lichten over die communicatie. Ik hoor nu kritiek, maar in feite is die regel uit het huishoudelijk reglement van het SSL overgenomen. Dat stond evengoed in het vorig huishoudelijk reglement. Bovendien is dit geen belemmering, maar een aspect van goede samenwerking.

In dat huishoudelijk reglement is overigens ook een regel opgenomen die onderzoekers toelaat om hun resultaten tussentijds te delen en om feedback te vragen op hun work in progress. Onderzoekers kunnen een aanvraag indienen

om hun nog niet vrijgegeven onderzoek te presenteren, bijvoorbeeld tijdens wetenschappelijke bijeenkomsten. Ze kunnen een gemotiveerde vraag stellen aan en het akkoord krijgen van de voorzitter van de stuurgroep. Dat is tot nu toe zes keer gebeurd en zes keer is ook toestemming gegeven. Het ging toen om loopbanen in het secundair onderwijs (LiSO), inclusief onderwijs, de relatie tussen onderwijs en arbeidsmarkt, financiering en tweemaal over team teaching. Ik kom hier niet in tussenbeide.

Mevrouw Meuleman, dit brengt me bij het heikele punt. In verband met een aantal onderzoeken is de vrijgavetermijn inderdaad een issue geweest. Ik ben volledig schuld en ik neem de verantwoordelijkheid op mij. Ik kan die kritiek wel volgen. U vraagt me de rapporten na dertig dagen automatisch vrij te geven, zoals dat ten tijde van het SSL gebeurde, maar ik wil toch even een misverstand rechtzetten.

U laat uitschijnen dat het SONO al heel wat eindproducten heeft opgeleverd. De meeste onderzoekslijnen van het steunpunt lopen echter over een periode van vier jaar. De meeste eindrapporten worden pas in de loop van 2020 verwacht. Op mijn initiatief hebben we ervoor geopteerd met tussentijdse rapporten te werken en niet tot op het einde van de rit te wachten. De reden waarom ik hiervoor heb gekozen, is net dat we zo sneller gebruik kunnen maken van de onderzoeksresultaten. Onderzoekers krijgen de kans om op basis van tussentijdse resultaten publicaties op te stellen en om het onderwijsveld en het Vlaams Parlement sneller kennis te laten nemen van bepaalde wetenschappelijke inzichten.

Dit neemt echter niet weg dat bepaalde rapporten te lang op mijn kabinet zijn blijven liggen. Het steunpunt SONO werkt in mijn opdracht. Het is misschien een beroepsmisvorming van mezelf, maar ik bekijk alle opgeleverde rapporten grondig. Als er een rapport van beneden naar boven, naar mijn bureau, komt, en de samenvatting is niet volledig of ik kan er niet uit halen wat de relevantie is, dan gaat het terug naar beneden en moet er een nieuwe samenvatting worden gemaakt. We bekijken die dus grondig en in functie van nuttigheid voor ons onderwijsbeleid en in functie van toepasbaarheid. Wij hebben afspraken gemaakt. Ik heb dat ook met de professor besproken om dat bij mij een beetje vlotter te laten verlopen. Ik moet er gewoon tijd voor nemen om daar grondig naar te kijken, maar ik zal niet nalaten om dat te blijven doen. Soms is het aangewezen om de vrijgave van rapporten te laten samenvallen met de oplevering van andere rapporten. Soms wordt er beslist de vrijgave te koppelen aan de organisatie van een studiedag of een seminarie. Dat betekent dat de vrijgave soms wat langer op zich laat wachten. Daarvoor pleit ik niet schuldig. Ik weet wel dat ik er een aantal echt wel te lang heb laten liggen.

Finaal worden alle rapporten vrijgegeven en integraal gepubliceerd op de website van het ministerie van Onderwijs en het steunpunt SONO. Ik wil formeel stellen dat in de tijd dat een rapport op mijn kabinet ligt, er nooit wijzigingen aan dat rapport worden doorgevoerd. Als het op mijn kabinet ligt, is het gewoon omdat ik het zelf nog niet grondig heb kunnen bekijken.

U doet het voorstel om rapporten vrij te geven binnen de dertig dagen na oplevering, zoals vroeger. Los van het feit dat er in het steunpunt SSL niet gewerkt werd met een dergelijke termijn en u ook vergeet te vermelden – dat vind ik wel kras, collega Meuleman – dat de minister toen over een vetorecht tot vrijgave beschikte, wat nu niet meer het geval is, wil ik liever niet terugkeren naar de praktijk van het steunpunt SSL. Toen kregen de stuurgroepleden die twee keer per jaar samenkwamen, vlak voor de stuurgroepvergadering in één keer veel rapporten opgestuurd. Als ik zie hoeveel tijd het bij ons vraagt om ze te lezen, stel ik me de vraag of iedereen dat zo grondig kon lezen, of er aandacht was voor de wijze waarop je kon valoriseren en of de minister die rapporten wel zo

gemakkelijk kreeg en of ze niet gemakkelijker dan vandaag gewoon ergens werden weggelegd.

Met het nieuwe steunpunt SONO hebben we met de Vlaamse Regering voluit de kaart getrokken van meer beleidsrelevantie en meer valorisatie. We betrekken beleidsexperts van de administratie, de onderwijsinspectie en belanghebbenden zoals de onderwijsverstrekkers en vakorganisaties heel nauw bij het onderzoek, van in de beginfase tot bij de valorisatie. Ik nodig ook regelmatig onderzoekers uit om hun onderzoek te komen toelichten op mijn kabinet. En dat vraagt meer tijd dan een rapport in de kast leggen en er niets mee aanvangen.

Collega Meuleman, ik begrijp dat u een interpellatie tot mij richt, maar ik zal er wel over waken dat er sneller een reactie komt en dat de redelijke termijn meer gerespecteerd wordt. Ik vind dat u daar gelijk in hebt. Nog eens, als u gelijk hebt, dan moet ik dat ook toegeven.

Tendentieus vind ik wel de zin – ‘beschuldiging’ is misschien een te zwaar woord – waarin u zegt dat de meerderheidspartijen systematisch eerder kennis zouden krijgen van onderzoeksresultaten dan de oppositiepartijen. Dat is wat mij betreft niet correct. Eerlijkheidshalve moet ik zeggen dat er één dossier geweest is waar we inderdaad de onderzoekers hebben uitgenodigd op een overleg tussen de meerderheidsfracties. Dat was in het kader van het Inschrijvingsdecreet waarbij we een aantal inzichten uit het onderzoek hebben ingebracht in de discussie. Dit was de enige keer. Tenzij u me voorbeelden kunt geven, is het zeker niet zo dat onderzoeksrapporten systematisch apart aan alle meerderheidspartijen zouden worden bezorgd. Ik weet ondertussen dat u er voorstander van bent dat we op een goed onderbouwde manier aan beleid moeten doen.

Tot slot wil ik nog aangeven dat we, zoals in de beheersovereenkomst staat, het steunpunt SONO in 2019 zullen evalueren. Ik zal hierover ook aan de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) advies vragen. Het rapport zal worden afgerond tegen het begin van volgend schooljaar. De bedoeling van deze evaluatie is om de werking van het steunpunt te bekijken en hieruit zaken te leren die meegenomen kunnen worden in de werkzaamheden om te komen tot de erkenning en subsidiëring van een steunpunt beleidsgericht onderwijs tegen de zomer van 2020.

Voor het vervolg zou ik u toch nog willen wijzen op het feit dat er een brief is die ik jullie zal bezorgen. De voorzitter van de stuurgroep, Jeroen Backs, heeft een reactie bezorgd op uw opiniebijdrage in Knack. Ik zal de reactie van Jeroen Backs meegeven aan alle leden van de commissie. Ik denk dat de heer Backs per mail een uitnodiging heeft verstuurd om wat duiding te geven over de wijze waarop het beleidsgericht onderzoek wordt georganiseerd.

Ik hoop om op deze wijze een aantal zaken te hebben rechtgezet en mijn uitdrukkelijke appreciatie te hebben geuit voor de manier waarop aan onderzoek wordt gedaan en om mijn goede intenties mee te geven als het gaat over de vrijgavetermijn van onderzoek, want dat is het meest heikele punt wat mij betreft.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Eerst en vooral: beleidsondersteunend onderzoek is onderzoek in opdracht van het beleid. Maar dat wil geenszins zeggen dat dat het beleid moet ondersteunen, dat dat beleidskeuzes moet ondersteunen of genomen beslissingen moet bevestigen of ondersteunen. Wel integendeel. Dat is evengoed volledig onafhankelijk onderzoek, wat de resultaten ook zijn. Dat moeten we altijd voor ogen houden.

Minister, u zegt altijd: ‘U zegt ... U beschuldigt ...’ Ik ben hier eigenlijk de spreekbuis en de vertolker van een aantal zaken die zeer letterlijk uit de verslagen

van de stuurgroep komen. Het zijn allemaal citaten, die eigenlijk geuit zijn door de Vlor. De Vlor is op zijn beurt de spreekbuis van een grote groep mensen en van een aantal onderzoekers die zeer duidelijk een aantal bezorgdheden hebben.

Ik licht dat toe en geef een aantal letterlijke citaten mee. Dan wordt het toch wel duidelijk dat ik niet zomaar iets heb zitten opkloppen en dat ik niet zomaar mensen heb willen beschuldigen, maar dat ik gewoon een aantal oprechte bezorgdheden heb proberen te vertolken.

Ik heb de verslagen van de stuurgroep mee. U hebt die meegestuurd met het antwoord op mijn schriftelijke vraag. De eerste stuurgroep was op 22 september 2016. Dat was gewoon een toelichting bij de rol van de stuurgroep enzovoort. Daar loopt alles nog goed.

Dan is er het verslag van de tweede stuurgroep SONO, op 10 november 2016. Daar krijgen we de voorstelling van het huishoudelijke reglement. En daar hebben we de vertegenwoordiger van de Vlor, die toch al een aantal bezorgdheden meegeeft. "Zij maakt bezwaar tegen de vrijgavebeslissing door de minister en vraagt hoe dit gestipuleerd werd in het vorige steunpunt. Zij is vragende partij om met termijnen te werken. Zij verwijst naar de werkwijze bij onderzoeksrapporten van het Rekenhof: de onderzoekers kunnen in alle onafhankelijkheid beleidsconclusies schrijven; interne oplevering aan de minister, die een maand de tijd heeft om samen met de administratie een schriftelijk antwoord te geven op de beleidsconclusies; de onderzoekers geven schriftelijk aan hoe zij dit antwoord verwerken. Al deze stukken worden dan publiek gemaakt." Dat is dus ook een mogelijke werkwijze. Zij geeft daar al aan dat de termijnen en de manier waarop beleidsconclusies verwerkt worden, anders kunnen.

Dan gaat het verder: "De vertegenwoordiger van de Vlor wijst erop dat er verschillende vormen van output op verschillende momenten te vinden zijn in de meerjarenplanning van de onderzoeken. Op zich vindt zij dat positief maar ze vraagt zich af of over iedere vorm van output vrijgavebeslissing moet gevraagd worden aan de minister. De Vlor is vragende partij voor garantie van snelle vrijgave."

We zitten hier nu telkens bezig over die termijnen. U hebt gezegd dat in een aantal gevallen de onderzoeken inderdaad te lang op uw bureau zijn blijven liggen. Van de 34 goedgekeurde is bij 60 procent de termijn niet gerespecteerd. De helft daarvan is langer dan een jaar blijven liggen. Er zijn er die anderhalf tot twee jaar op uw bureau zijn blijven liggen, minister. Het gaat hier over onafhankelijk onderzoek. Het is voor onderzoekers belangrijk dat zij hun onderzoek kunnen valoriseren en publiceren, zodat er nog interesse is in de publicatie van hun onderzoek. En dat gaat niet als je twee jaar na datum van een onderzoek nog moet proberen om je onderzoek aan een wetenschappelijk tijdschrift te slijten. Dat is toch wel belangrijk.

Hier werden dus een eerste keer de timing en de manier waarop dat wordt vrijgegeven, serieus aangekaart. Dan krijgen we nog een aantal andere stuurgroepvergaderingen. De volgende stuurgroep, de derde, is op 10 maart 2017. Daar herhaalt de Vlor zijn bekommernis "om te komen tot een snelle vrijgave van de rapporten, zodat deze maximaal maatschappelijk benut kunnen worden. De Vlor-vertegenwoordiger vindt dat er een serieuze mindshift gebeurd is over dit item bij het nieuwe steunpunt en vraagt onder meer in functie van vrijgave deelrapporten om vanuit deze benchmarking de bepalingen inzake vrijgave te herbekijken. De administratie geeft aan dat er geopteerd is voor een zo licht mogelijke vrijgaveprocedure via de opvolgingsgroepen, maar waarbij de minister als opdrachtgever toch ook haar rol kan spelen. De bezorgdheid van de Vlor wordt genoteerd." De administratie geeft dus aan dat er toch wel een filter op zit, terwijl de Vlor duidelijk aangeeft dat dat eigenlijk niet kan.

Dan krijgen we het verslag van 2 juni. Dan is er het verslag van 27 oktober. Daarin gaat het daar wat minder over.

De voorzitter: Collega Meuleman, ik kijk naar de klok. We zijn aan onze vijf minuten. Kunt u afsluiten?

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik heb toch nog een aantal belangrijke zaken, voorzitter.

Ik kom dan bij het rapport van 26 maart. Daar zijn er ook heel wat opmerkingen bij het overzicht van opgeleverde, maar niet vrijgegeven onderzoeken. Daar wordt ook weer aangekaart dat een aantal zaken niet vrijgegeven zijn. Er wordt nog eens onderstreept hoelang die procedure wel duurt.

Dan krijgen we de discussie over bepaalde rapporten, en dan is de vraag of de rapporten vrijgegeven zijn. Daarop krijgen we in het verslag het letterlijke citaat: "De rapporten worden eerst aan de meerderheidspartijen bezorgd en in een latere fase vrijgegeven." Dat staat letterlijk in het verslag van 27 oktober.

En dan hebben we het laatste verslag, van 29 juni 2018, zeer recent dus. Dat is de grote discussie over het proces van de totstandkoming van de beleidsaanbevelingen, 'presentatie van voorstel en goedkeuring'. Er staat een voorstel van nieuwe aanpak in. Ik citeer: "Wat houdt het voorstel van de nieuwe aanpak in? Het onderzoeksrapport bevat geen beleidsaanbevelingen, maar enkel de conclusies van het onderzoek en een duidelijke beleidssamenvatting. Na de laatste opvolgingsgroep wordt een traject gestart met geïnteresseerde stakeholders, experts van het ministerie en onderzoekers, om te komen tot verschillende mogelijke beleidspistes." Eerst wordt er gezegd 'geen beleidsaanbevelingen', daarna gaat het over een extra groep die samen met de minister zal bekijken welke beleidsaanbevelingen mogen worden gegeven. Ik citeer verder: "Voor het traject is er een cotrekkeerschap van het departement en het Steunpunt SONO. De opvolgingsgroep waakt strenger dan nu het geval is over de kwaliteit en nuance van de geformuleerde beleidsaanbevelingen."

Dan staat er in het verslag dat het voorstel tot een uitgebreide discussie leidt, waarbij er heel wat leden opmerkingen hadden: "Hoe garanderen we de onafhankelijkheid van onderzoekers?" En dan: "De vertegenwoordiger van de Vlor maakt een aantal bezwaren tegen het voorstel en geeft aan er niet mee akkoord te zijn. De Vlor vindt dat de onderzoekers in eigen naam in het rapport de beleidsconclusies vanuit de eigen expertise en professionaliteit moeten kunnen schrijven. Als de onderzoekers fouten maken, dan valt dat onder hun verantwoordelijkheid. De administratie en de minister kunnen de beleidsaanbevelingen wel of niet volgen en aanpassen, maar dat dient transparant te gebeuren." En verder staat er: "De vertegenwoordiger van de SERV sluit zich hierbij aan. Het is volgens haar een meerwaarde van de steunpunten dat de onderzoekers zelf beleidsaanbevelingen maken."

We hebben allemaal die brief kunnen lezen. Jeroen Backs heeft naar heel wat mensen gemaaild om te melden dat er voorheen wat problemen waren geweest met een aantal beleidsaanbevelingen. Maar moet je dan die procedure omgooien? Gaan we de procedure omgooien omdat er enkele rapporten zijn waarvan de kwaliteit van de beleidsaanbevelingen ons niet helemaal zinde? Ik denk toch van niet, minister.

U hebt toegegeven dat er omtrent de termijnen serieuze problemen zijn. Meer dan de helft blijft veel te lang liggen. Er is inzake de beleidsaanbevelingen een extra filter gekomen, een alternatieve procedure die nu opgestart is waarbij men begint met proefprojecten, maar die men wil doorduwen en die de onafhankelijkheid van de onderzoekers belemmeren. U zegt dat dit absoluut niet uw intentie is.

Het resultaat van deze interpellatie zal een motie zijn, die zeer gematigd is, maar wel zegt dat de termijnen moeten worden gerespecteerd en dat de vrijheid moet worden gegarandeerd om beleidsaanbevelingen te formuleren. We moeten die motie goedkeuren als bevestiging en geruststelling naar de onderzoekers opdat ze in alle onafhankelijkheid onderzoek zullen kunnen doen. Het is belangrijk om dat te bevestigen.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Bij de bespreking van de begroting en de beleidsbrief heb ik gepolst naar de vrijgave van een onderzoek. Ik heb gevraagd of het mogelijk is om een lijst te bezorgen van de onderzoeken die nog komende zijn, in welke fase ze zitten en in welke termijn van vrijgave is voorzien. Dat moet nu niet vandaag, dat mag ook schriftelijk. We naderen het einde van de legislatuur en het zou goed zijn mocht dat beschikbaar zijn. We zullen binnenkort onze verkiezingsprogramma's maken. We hebben toch heel graag dat het stuk Onderwijs gebaseerd is op recent wetenschappelijk onderzoek.

Ik heb de minister horen zeggen dat er wel wat termijnen zijn overschreden en dat ze daarvoor zelf de verantwoordelijkheid neemt. Dat siert haar. Vanuit parlementair standpunt bekeken, hebben we er wel alle baat bij om zo transparant mogelijk te zijn op het vlak van termijnen en dat die ook worden gehouden. Het maakt niet uit van welke partij de minister nu is, van welke partij de volgende minister zal zijn en van welke partij de vorige minister was. Het is van het allerhoogste belang dat in tijden dat de publieke opinie en politieke debatten meer gevoerd worden in teksten van 140 karakters, wij als commissie en u als minister debatten kunnen voeren op basis van inhoud en degelijke inhoud. Dan zullen we waarschijnlijk nog verschillen van mening tussen de partijen, soms binnen de meerderheid en soms over de grenzen van meerderheid en oppositie heen, over wat er moet gebeuren met bepaalde aanbevelingen, maar dat is nu eenmaal de invalshoek van een partij. We hebben dan ten minste wel wetenschappelijke resultaten.

Onze fractie is zeker ook gevoelig voor het argument van mevrouw Meuleman dat het uiteindelijk ook onderzoekers zijn. Oké, ze werken in opdracht van en ze worden betaald met middelen van het ministerie van Onderwijs, maar voor hun beroepsfierheid en voor hun academische loopbaan is het kunnen publiceren van dit type onderzoek van cruciaal belang. Dan zijn termijnen die met maanden of jaren worden overschreden, zeker niet positief.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Namens de sp.a-fractie wil ik ook het belang onderstrepen van degelijk en goed onderbouwd beleidsvoorbereidend wetenschappelijk onderzoek. Voor het draagvlak inzake onderwijshervormingen tot op de klasvloer, is het belangrijk dat we wetenschappelijke evidentie kunnen aantonen om beleidskeuzes te staven. We vinden het dan ook ontzettend belangrijk dat dit wetenschappelijk onderzoek, zeker als het beleidsondersteunend is, in alle objectiviteit en onafhankelijkheid kan worden gevoerd. We gaan ervan uit dat die onafhankelijkheid gewaarborgd is zowel binnen het Steunpunt studie- en schoolloopbanen (SSL), als binnen het kader van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (OBPWO), als binnen het kader van het nieuwe SONO. Maar een aantal caveats die mevrouw Meuleman aanhaalt, vinden we belangrijk genoeg om te onderstrepen en om duidelijk de rode lijn te trekken inzake het onderscheid tussen administratieve afhandeling en publicatie van resultaten enerzijds en politieke inmenging anderzijds.

Minister, u hebt aangegeven dat er een aantal bezorgdheden zijn met betrekking tot de timing. U slaat mea culpa, wat zeker belangrijk is. Ik wil wel het pleidooi ondersteunen voor een termijn op de publicatie van de resultaten met en zonder

beleidsaanbevelingen. Men zou daar nog een kloof kunnen laten, namelijk dat de wetenschappelijke resultaten – de output – gepubliceerd worden en dat er in overleg wordt gegaan met de onderzoekers om daaruit beleidsaanbevelingen te distilleren in een tweede fase.

Ik vind het ook belangrijk dat onderzoekers in volle onafhankelijkheid en los van budgettaire, politieke of andere 'contraintes' hun aanbevelingen kunnen doen.

Misschien is het dus ook belangrijk om dat onderscheid te maken, ook in de beleidsaanbevelingen: wat is, bijvoorbeeld, haalbaar binnen het lopende regeerakkoord, wat is wenselijk op basis van de resultaten van dat onderzoek? Ook wat dat betreft, zou men toch wel een onderscheid moeten maken, en dat kan men dan ook in zijn aanbevelingen meegeven. Wat ons betreft, moet kwaliteit dus altijd vooropstaan, moet onafhankelijkheid vooropstaan, en uiteraard ook een goede timing, die ook traceerbaar is voor het parlement en voor andere actoren in het onderwijsveld. Ik denk dat er qua timing problemen zijn. Dat wordt ook erkend. Wat kwaliteit betreft, ik denk dat de kwaliteit van ons wetenschappelijk onderzoek doorgaans hoog is, maar als er problemen zijn, dan moeten we ook niet aarzelen om die te benoemen en daarover in overleg te gaan.

Het formuleren van beleidsaanbevelingen vind ik de kern van beleidsondersteunend wetenschappelijk onderzoek. Het heeft weinig zin om onderzoek te doen waarvan de maatschappelijke relevantie, de meerwaarde of de hanteerbaarheid dan nul is. Ik zou dus absoluut willen pleiten voor een heel transparante en ook heel breed gedragen procedure, met de Vlor, met de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), met de stuurgroep van het SONO, vooral ook met een goede bewaking van de kwaliteit en de timing, zodat alle fracties in dit parlement en alle andere onderwijsactoren inzicht krijgen in het wetenschappelijk onderzoek, met beleidsaanbevelingen, zonder politieke interferentie. Het lijkt me zeer belangrijk om daar inzicht in te krijgen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, in een eerste opzicht is de vraag die collega Meuleman naar voren brengt, voor onze fractie ook een belangrijke vraag, namelijk over het ter beschikking stellen van het onderzoek dat met belastinggeld is gefinancierd. Wij denken dat dat een legitieme vraag is.

Zelf heb ik ooit nog op de afdeling Beleidscoördinatie (ABC) gezeten – nu de afdeling Strategische Beleidsondersteuning (SBO) – en heb ik OBPWO-projecten zien passeren, dus ik begrijp wel de opmerking dat sommige projecten langer blijven liggen. Ik verklaar me nader. Soms komen projecten in een stroomversnelling, komen er veel meer naar de stuurgroep. Je kunt op voorhand wel een aantal richtlijnen geven over hoe onderzoeken methodologisch worden opgebouwd, maar soms blijkt dan dat ze anders worden uitgevoerd en worden ze bijgestuurd door de stuurgroep. Dat is dan geen politieke inmenging, maar puur door de stuurgroep of de onderzoekers zelf. Soms stellen we vast dat beleidsaanbevelingen bij sommige onderzoeken toch wel heel voluntaristisch zijn geformuleerd op basis van de soms smalle scope van het onderzoek.

Ik denk dat dat van alle tijden is. Ik denk dat dat ook bij vorige ministers zo is geweest. Op dat vlak is er inderdaad een spanningsveld, als dat al als spanningsveld naar voren mag worden geschoven, tussen het onderzoek, beleidsaanbevelingen en hoe die tot stand zijn gekomen. Tot daar kunnen we als fractie wel volgen als sommige zaken langer blijven wachten.

Ik neem er één heel concreet onderzoek uit, de studiekostenmonitor. Collega De Meulemeester heeft er in het verleden ook al naar verwezen. Dat is een onderzoek waarnaar wij allemaal reikhalzend uitkijken. We vernemen dan bijvoorbeeld

dat de steekproef te klein is, zodat men daar eigenlijk geen valide uitspraak over kan doen. Dat zijn voor ons valide redenen om als parlement om onze honger te blijven. Binnenskamers vloeken we dan wel eens, omdat dat net een onderzoek is waar we toch allemaal naar uitkijken.

Collega's, minister, misschien is het een optie om op bepaalde momenten gewoon een overzicht te geven van de onderzoeken die lopen. Dat kan dan gaan over het SONO, monitors, het Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen, internationaal vergelijkend onderzoek, beleidsvoorbereidend onderzoek, OBPWO, wat wel uitdagend is, beleidsevaluatieonderzoek, studieopdrachten, juridisch onderzoek of onderzoek van de vorige steunpunten. We hebben een heel gamma ter zake. Dan hebben we een overzicht van wat nu loopt, wat is afgerond, in welke fase iets zit en waarom iets vertraging heeft opgelopen.

Ik wil immers ook het volgende vermijden. We moeten daar niet flauw over doen: op het moment dat het onderzoek naar buiten komt, geeft dat aanleiding tot parlementair debat, en gelukkig maar. Het zou echter jammer zijn, mochten er parlementaire debatten ontstaan over onderzoeken waarover stuurgroepen en ook andere onderzoekers het eigenlijk eens zijn dat ze niet breed genoeg zijn om er een parlementair debat over te doen. Dan krijg je een heel raar debat, een parlementair debat over al dan niet valide uitspraken op basis van het onderzoek dat is gebeurd. Dat wil onze fractie toch absoluut vermijden. Als men regelmatig een overzicht kan geven van waar men staat, wat de reden is waarom sommige onderzoeken vertraging oplopen, wat de reden is waarom sommige onderzoeken niet worden vrijgegeven, dan zou dat misschien wel een aantal ideeën kunnen wegnemen die daaromtrent leven.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, collega's, wat het tijdig vrijgeven betreft, heb ik duidelijk begrepen dat de minister zegt dat ze de verantwoordelijkheid op zich neemt, en tegelijkertijd haar engagement. Wat de andere elementen van de interpellatie betreft, en ik heb geprobeerd zo goed mogelijk te luisteren, meen ik dat die toch wel zijn weerlegd en bijzonder sterk genuanceerd.

Collega's, ik grijp eventjes terug naar het begin van deze legislatuur. Bij de eerste begroting hebben we een vrij uitgebreide discussie gehad over de onderzoeken die waren gebeurd. Minister, u hebt daar ook naar verwezen. Ik meen me te herinneren dat toen diverse fracties de volgende zorg hadden: moeten al die studies gebeuren, zijn ze allemaal even relevant en wat is de kostprijs ervan? Ik wil toch nog eventjes aanbrengen dat dit een zorg was die in deze commissie leefde in het begin van deze legislatuur.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dank u wel. Misschien eerst nog wat opmerkingen over die termijn. Ik heb net gezegd dat een aantal onderzoeken bij mij blijven liggen. Er zijn echter heel weinig onderzoeken die in deze legislatuur zijn opgeleverd waarvan ik niet weet dat ze bestaan, en als ze bestaan, dan vraag ik wat erin staat en zal ik er toch een aantal hoofdlijnen uit kunnen halen, gewoon omdat dat me interesseert. Ik vind het ook nuttig om te weten hoe je je beleid wetenschappelijk kunt onderbouwen. Soms leiden we daar maatregelen uit af. Het is ook om die reden dat ik vraag aan de mensen van mijn kabinet en, wanneer de beleidsbrieven worden geschreven, aan de administratie, dat ze zouden proberen het onderzoek dat we hebben, mee te integreren in die beleidsdocumenten. Ik heb dat gemist toen ik aankwam in deze legislatuur. Dat was ook een beetje de traditie bij mijn vorige bevoegdheden. Ik vind dat belangrijk. Het is überhaupt ook een belangrijke waardering voor de mensen die dat onderzoek doen.

Collega Meuleman, ik blijf geen voorstander van uw voorstel om dat binnen de dertig dagen vrij te geven. Ik heb wel geluisterd naar de nuanceringen die collega Gennez daarop aanbrengt. Zij stelt voor een splitsing te maken... *(Opmerkingen van Elisabeth Meuleman)*

Het is nu aan mij, collega Meuleman. Ze stelt voor dat men het onderzoek al kan vrijgeven en dat men dan zou bekijken wat men met de beleidsaanbevelingen kan doen. Ik zal u echter mijn persoonlijke mening geven over het experiment dat ze nu zullen doen. Ik ben daar persoonlijk niet zo wild van. Ik denk dat het belangrijk is dat het experiment plaatsvindt, maar ik vind ook, collega Gennez, zoals u zelf suggereert, dat, als je een beleidsaanbeveling doet, je niet verplicht bent om rekening te houden met de hele budgettaire context waarin de regering zich bevindt. Dat fnuikt ook. Anderzijds vind ik het wel interessant, en daar moeten we wel eens over nadenken, om, als er een onderzoek is, dan ook eens te bekijken wat de context is en op welke manier je dat kunt vertalen. Dat is dan echter de tweede fase. Dat is iets dat, wat mij betreft, niet noodzakelijk bij die eerste beleidsaanbevelingen thuishoort. Nu heeft dat dagelijks bestuur – ik weet niet wat de naam van die groep precies is – mij gevraagd om dat experiment te mogen doen. Ik ben niet degene die hen zal muilkorven, die zal zeggen dat ze dat niet mogen doen. Voor mij mogen ze dat doen, maar ik heb dinsdag of maandag aan professor Devos gezegd dat ik eigenlijk betwijfel of dat de beste werkwijze is voor de toekomst.

Ik heb dat voorstel niet zelf gedaan. Dat is gegroeid uit de groepen. Dat is helemaal niet aan mijn brein ontsproten. Dat staat volledig los van het feit dat het soms lang duurt om ze vrij te geven. Een automatische vrijgave zou ik echter zeer spijtig vinden. Er wordt nu ook soms met onderzoekers contact opgenomen met de vraag of het niet nuttig zou zijn om een studiedag omtrent iets te organiseren. Dat is al ettelijke keren gebeurd. Men is dan ook blij dat we dat willen organiseren, en ik zou graag die mogelijkheden houden.

In de brief die de mensen aan mij geschreven hebben, staat ook dat het allemaal een beetje te lang duurt, en dat ze daar wat gefrustreerd over zijn. Ik begrijp dat ook. Men zegt dat er bij de onderzoekers inderdaad een zekere frustratie bestaat over de lange termijn tot vrijgave van sommige rapporten, maar dat de SONO-studiedag van 4 oktober, tot hun tevredenheid, de vrijgave van een groot aantal rapporten versneld heeft.

In die zin ben ik ongeveer weer mee. Dat betekent dat ik kan proberen om het nu voor de laatste periode van de legislatuur consequent te doen. Ik heb ook begrepen dat er een studie een jaar is blijven liggen; ik was ook verrast toen u dat net zei, mevrouw Meuleman. Ik dacht: dat kan niet. Een jaar vind ik veel te veel. Maar het klopt dat er een onderzoek niet op mijn bureau is blijven liggen – want ik heb het heel snel vrijgegeven – maar op een ander bureau. Dat was een menselijke fout. Het was trouwens een heel interessant onderzoek, waarvan ik vond dat het heel snel vrijgegeven mocht worden. Het ging over de studieloopbanen, denk ik. Dat heeft dus niets te maken met enige kritiek of een lezing die ik nog wilde doen. Bij een aantal andere rapporten is dat wel het geval geweest.

Collega Daniëls in het bijzonder, maar ook collega De Ro, ik vind het wel goed dat we op een of twee momenten een stand van zaken geven. Ik zal bekijken op welke manier we ons daar zo snel mogelijk op kunnen organiseren. Dan weet je ook goed dat een onderzoek lopende is. Ofwel moeten we de stand van het onderzoek op de website zetten, zonder dat het onderzoek beschikbaar is. Zo wordt het voor mij ook gemakkelijker, want de informatie voor jullie is ook mijn informatie. Als dat onderzoek dan op een bepaald moment naar het kabinet gaat, is ook geweten dat het naar boven gestuurd is. Ik heb daar geen probleem mee.

Ik zal dus bekijken op welke manier we ons daarop kunnen organiseren. Dat is voor jullie transparant, en dan weet je ook welke onderzoeken er zijn. Maar ik stel voor dat we dat bespreken met onze administratie en met het dagelijks bestuur van SONO zelf. Ik denk dat het ook goed is dat het in het parlement komt. Mevrouw Meuleman, ik apprecieer ook de toon van uw interpellatie; ik probeer alleen maar om het beter te maken. En ik ben ook de eerste om het toe geven als ik zelf iets een beetje durf te laten liggen. Maar daar zit geen kwade trouw bij.

We hebben ook even gekeken of de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) een unaniem advies heeft gegeven over die automatische vrijgave. Dat blijkt niet zo te zijn. Dat was een persoonlijke mening van mevrouw Douterlungne, zonder dat dat daar uitgebreid besproken werd. (N.v.d.r. Het kabinet van minister Crevits heeft gevraagd om volgende rechtzetting aan het verslag toe te voegen: "Het was de intentie van de minister om duidelijk te maken dat er geen advies van de Vlor was dat pleitte om de vrijgave van onderzoek te doen binnen vaststelbare termijnen (bv. een maand). Een dergelijk advies is er inderdaad niet. De Vlor wijst er echter wel terecht op dat er wel verschillende adviezen zijn over het feit dat de Vlor over de resultaten van onderzoeken wil kunnen beschikken (en dat dus elk onderzoek dient te worden vrijgegeven).")

Mijn voorstel zou dus echt zijn dat we de regels of het systeem houden zoals het is, maar met gewoon wat meer spoed en transparantie. Ook dat zal een argument zijn voor mij: als het op de website komt wanneer het op mijn kabinet is, dan is de kans reëel dat ik zal zorgen dat het daar op een fatsoenlijke termijn ook weer buitengeraakt. En als het niet vrijgegeven wordt op vraag van, of met instemming van de stuurgroep, omdat er bijvoorbeeld een studiedag is, dan kunnen we dat meteen ook zo publiceren.

Mevrouw Gennez en mevrouw Meuleman, ik ben het absoluut eens met de opmerkingen die er waren – op een voorzichtige wijze – rond politieke inmenging. Ik heb ook geen enkele intentie, en ik heb nooit de opdracht gegeven, om resultaten van onderzoek te wijzigen. Dat zou ik wel kras vinden. Ik vind wel – en ik heb dat ook met professor Devos besproken – dat er aandacht moet besteed worden aan de wijze waarop beleidsaanbevelingen geformuleerd worden. Professor Devos heeft mij zelf gezegd dat hij geen klagen heeft over de vrijgave van de onderzoeken waar hij zelf aan werkt. Hij heeft ook heel veel ervaring met het formuleren van aanbevelingen. Maar dit is ook iets wat je onder de knie moet krijgen, en waar ook voldoende aandacht moet aan besteed worden, om jongere of oudere onderzoekers aan te leren op welke wijze ze dat het best kunnen doen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik hoor u zeggen dat u moeite zult doen om onderzoeken sneller vrij te geven. Ik hoor u ook zeggen dat u geen voorstander bent van een nieuwe procedure, en dat we niet kunnen zeggen dat het veel te lang duurt vooraleer onderzoeken vrijgegeven worden. Dus laten we dan maar een andere procedure installeren waarbij de resultaten worden vrijgegeven zonder beleidsaanbevelingen? Dat lijkt mij absoluut geen correct antwoord op het feit dat het vrijgeven van onderzoeken te lang duurt.

Ik denk dat die beleidsaanbevelingen essentieel zijn, en dat de onderzoekers vrij moeten zijn om de beleidsaanbevelingen te doen die ze willen doen. De minister heeft altijd het recht om daarop te antwoorden, en dat zie je in de procedures die toegepast worden bij het Rekenhof ook. Je krijgt de aanbevelingen, dan krijg je een reactie van de minister, en dan zie je inderdaad – ik denk aan het laatste Rekenhofrapport over die inkanteling: hier zitten een aantal elementen in waar onvoldoende rekening mee gehouden is. Dat kan dan tegengesproken worden, publiek maar in alle transparantie. En dat is voor mij essentieel.

En het is niet zo alsof nu om het even welke malloot om het even welke beleidsaanbevelingen kan doen. Die worden vrijgegeven. Er is op dit moment al een procedure voor onderzoeken, waarbij er voor elk onderzoek een of meerdere ervaren promotoren zijn die de teksten nalezen voor oplevering. Na de oplevering is er een grote opvolgingsgroep die feedback geeft voor de finalisering. Dan is er nog de grote stuurgroep die advies geeft over de vrijgave. Daar zitten dus al filters in.

Ik denk dat er dus geen nood is aan die nieuwe procedure, dat we dat moeten bevestigen en – vandaar ook mijn motie – dat we toch een termijn moeten installeren. Van mij mag dat ook zestig dagen zijn in plaats van dertig dagen. We kunnen ook zeggen dat daar gemotiveerde uitzonderingen op gegeven worden, als we zoiets zeggen. Maar ik denk dat het signaal wel belangrijk blijft om te zeggen dat we de termijnen beperkt houden, dat de vrijgave zo snel mogelijk gebeurt, en dat de beleidsaanbevelingen onafhankelijk kunnen gebeuren en evenwaardig voor meerderheid en oppositie. Ik zou dat toch willen bepleiten, en dat signaal geven vanuit het parlement.

Want ik heb het gevoel dat we eigenlijk niet ver van elkaar af staan wat de interpretatie betreft, maar dat er toch wel een aantal dingen in de praktijk fout zijn gelopen. En ik ben het niet die dat zegt, maar de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), en een aantal onderzoekers uit de stuurgroep die zeer duidelijk een signaal gegeven hebben in die verslagen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman, u kondigde een motie aan. Ik neem aan dat u op de hoogte bent van de reglementair bepaalde indieningstermijn.

De interpellatie is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de inhoud van de gebruikte handboeken islamitische godsdienst – 16 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, wij herinneren ons allemaal de heisa die er vorig jaar geweest is omtrent de verklaringen van de inspecteur islamonderwijs, waarbij zij verklaarde dat de handboeken die gebruikt werden tijdens de lessen, letterlijke vertalingen waren van Turkse islamhandboeken. U hebt daar toen op gerepliceerd dat u erop zou toezien dat alles volgens de regels verliep.

Nadien hebben we ook nog de heisa gehad rond de website van de islamleerkrachten, waarbij collega Daniëls aan de alarmbel heeft getrokken. Op die website stonden bijzonder vrouwenonvriendelijke commentaren. We hebben dat vanuit onze fractie toen aangeklaagd, en die pagina is toen vervangen door een andere website, die gecontroleerd werd door de Moslimexecutieve: www.centrumislamonderwijs.be.

Als we gaan kijken naar die website, dan vinden we onder de rubriek Media ook heel wat uitleg over de gebruikte handboeken, en we lezen daar dat de inspecteur het volgende verklaart: "De inspecteurs-adviseurs zijn van mening dat deze handboeken duidelijk beantwoorden aan de bestaande behoefte binnen het islamonderwijs in Vlaanderen. Het gebruik van deze handboeken tijdens de lessen islamitische godsdienst wordt dan ook sterk aangeraden door de inspecteur-adviseurs."

We zijn die handboeken eens gaan bestuderen, en daar staan uiteraard heel wat goede zaken in. Maar wat mij heel hard opviel, is dat telkens opnieuw dezelfde

foto wordt gebruikt in die handboeken. Als het gaat over de goede, de positieve zaken in het leven, dan wordt een foto van een meisje met een hoofddoek gebruikt. Ik heb daar een kopie van genomen en meegebracht. Maar wanneer het gaat over conflicten, over de slechte dingen in het leven, dan zien wij stevast meisjes verschijnen die westerse kledij dragen, die jeans dragen, en die een witte huidskleur hebben. Dus ik zie daar toch wel een redelijk zwart-witverhaal.

Als het iemand is die een rolstoel voortduwt, dan draagt die persoon een hoofddoek. Als het gaat over pestgedrag, dan zijn het westers geklede meisjes. Als het gaat over meisjes die zich beter voelen dan anderen, dan gaat het weer over westerse kledij. Dat is toch wel redelijk opvallend. Ook als we kijken naar de handboeken voor de lagere school, dan wordt in het thema geloof zeer vaak gewezen op de erge straffen die een zondaar te wachten staan bij het einde der tijden. De verhalen die ons vorig jaar bereikten over moslimkinderen die angstig waren, waren dus helemaal niet uit de lucht gegrepen.

Minister, kunt u even stilstaan bij de controle van de handboeken die in ons onderwijs worden gebruikt? Moet een handboek islamonderwijs aan bepaalde criteria voldoen?

Ik heb ook vastgesteld dat telkens dezelfde naam onder die handboeken staat. Deontologisch gezien mag een lid van de inspectie niet deelnemen aan het opstellen en verdelen van handboeken. Hier vinden we op ieder handboek de naam Hacer Düzgün als coördinator van het project en medeauteur. Wat is uw visie op en standpunt over deze situatie?

Wat is uw standpunt over de inhoud die in deze handboeken naar voren wordt geschoven?

Kunt u uw visie geven op de beelden die ik heb getoond en die meermaals terug te vinden zijn in deze handboeken?

Plant u zelf nog maatregelen om de uitgevers van handboeken eventueel een houvast te bieden, te controleren en bij te sturen wanneer bepaalde afwijkingen worden vastgesteld? Zult u stappen ondernemen tegen de beelden en uitspraken die in deze handboeken zijn gebruikt?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Sminate, deze vraag is eerder al in een andere context gesteld, onder andere door mevrouw Brusseel. Het ging toen niet over de voorbeelden die u meldt maar over handboeken waarin bijvoorbeeld altijd heel stereotiepe beelden voorkomen van het gezin, of over de relatie tussen een jongen en een meisje maar bijvoorbeeld nooit de relatie tussen twee meisjes of twee jongens. Er is nog heel veel werk aan de winkel wanneer het gaat over het doorbreken van stereotypen in handboeken.

Als minister van Onderwijs schrijf ik die boeken niet zelf, ik kies ook geen beelden. Ik zal een aantal basisbeginselen van ons Vlaams onderwijs toelichten. U kent die wellicht want u hebt zelf nog les gegeven.

De inhoudelijke sturing van ons onderwijs gebeurt via de eindtermen. We hebben daar gisteren een belangrijke bijdrage toe geleverd met de goedkeuring van de eindtermen in het parlement. Daarmee bepaalt de overheid wat er moet geleerd worden. Hoe dat gebeurt, met welke didactiek maar ook met welke lesmaterialen, behoort tot de opdracht van de schoolteams of van de leraren. Het is dus perfect mogelijk dat leraren hun eigen lesmaterialen ontwikkelen. De vrijheid is niet onbeperkt maar wij werken niet met verplichte handboeken of met een lijst van boeken die een stempel van de overheid gekregen hebben met het 'nihil obstat'.

Betekent dit dan dat leraren en lerarenteams maar hun gang kunnen gaan en dat eender wat kan passeren? Uiteraard niet. Scholen zijn verplicht te werken met door de Onderwijsinspectie goedgekeurde leerplannen. Bovendien krijgen scholen regelmatig bezoek van de Onderwijsinspectie tijdens doorlichtingen. Indien bij die doorlichting blijkt dat de handboeken en cursussen er niet toe leiden dat de eindtermen behaald worden, kan de inspectie hierover een opmerking maken. U weet dat er een aantal voorwaarden zijn voor men onderwijs kan aanbieden, waaronder de gelijkheid tussen man en vrouw. Controle moet ervoor zorgen dat het lesmateriaal nooit in strijd is met die basisbeginselen.

De directie van een school heeft ook een belangrijke rol in de kwaliteitscontrole. De directeur kan toezicht houden op het lesmateriaal dat gebruikt wordt. Eventuele klachten van ouders over ongepast materiaal zullen de directie ook snel bereiken.

Wat ik tot nog toe geschetst heb, gaat enkel over het systeem voor de niet-levensbeschouwelijke vakken. Wat de levensbeschouwingen betreft, is het niet het parlement dat vastlegt wat de inhoud van het geloof is of welke doelen in het levensbeschouwelijk onderwijs moeten worden behaald. Die taak is weggelegd voor de zogenaamde erkende instanties. In onze regelgeving staat wel dat deze doelen niet in strijd mogen zijn met de internationaalrechtelijke en grondwettelijke beginselen, de rechten van het kind en de eindtermen van andere vakken. Dit is controleerbaar.

Betekent het feit dat de overheid die doelen niet vastlegt dan dat een leraar eender wat kan doen? Uiteraard niet. Ook hier werkt men met leerplannen en ook hier voorziet onze regelgeving in toezicht, niet door de gewone Onderwijsinspectie maar door een korps van inspecteurs-adviseurs levensbeschouwelijke vakken.

Bovendien is ook hier de directeur weer een belangrijk sleutelfiguur. Voor de levensbeschouwelijke vakken hebben we in januari van dit jaar nog een decreet goedgekeurd, dat helder aangeeft dat de directeur de lessen levensbeschouwing kan bijwonen en de leerkracht kan evalueren op de gebruikte pedagogische methodes. Indien de directeur van oordeel is dat er zich een inhoudelijk probleem voordoet, kan hij contact opnemen met de levensbeschouwelijke inspectie. Ook als een directeur zich niet kan vinden in de gebruikte handboeken, kan die altijd contact opnemen met de inspectie levensbeschouwelijke vakken.

Via het nieuwe decreet op de eindtermen kan een directeur de lessen levensbeschouwing bijwonen en de leerkracht evalueren op de gebruikte pedagogische methodes. Als de directeur van oordeel is dat er zich een inhoudelijk probleem voordoet, kan deze contact opnemen met de levensbeschouwelijke inspectie. Het gebeurt dat een inspecteur-adviseur in gesprek gaat met een directeur wanneer deze twijfelt over de lesinhoud of de gebruikte handboeken. Problemen kunnen vaak worden uitgeklaard via dialoog.

Dus, mevrouw Sminate, een voorafgaandelijke censuur op lesmateriaal hebben we niet, maar er is wel toezicht op wat er in de klassen gebeurt.

Wat de vermelding van de naam op het handboek betreft, kan niemand in een situatie van rechter en partij worden gebracht. Het is niet oké dat iemand om commerciële redenen handboeken zou schrijven en leraren zou verplichten om die te gebruiken. Dat kan niet. Daarover bestaan bij de inspectiediensten ook afspraken. Ik begrijp uw zorg perfect, maar ik ga ervan uit dat er hier geen probleem is omdat leraren, en dat is echt gegarandeerd, altijd zelf kunnen kiezen welke materialen ze gebruiken. Als u indicaties zou hebben dat dit in bepaalde gevallen verboden zou worden, kunnen wij ingrijpen.

De aanstelling van de persoon in kwestie dateert van 1 januari 2017 en die handboeken zijn van door die datum. Op het moment dat mevrouw Düzgün samen met een reeks andere auteurs betrokken was bij de opmaak van lesmaterialen, was ze niet verbonden aan het korps van inspecteurs-adviseurs.

Mevrouw Sminate, u hebt een aantal voorbeelden gegeven met de vraag om mijn appreciatie uit te drukken over wat daar staat. Men kan de indruk krijgen dat er een aantal stereotypen in de handboeken vervat zijn. Zeker de voorbeelden die u geeft, wijzen daarop. Maar in die handboeken staan ook wel andere voorbeelden zoals een afbeelding van de zoon van profeet Mohammed met blond haar, een blonde jongeman die een moslimdame helpt. Ik ben de afgelopen jaren in zeer intens overleg gegaan met onze Vlaamse uitgeverijen, net om die stereotypen in de handboeken te vermijden. We moeten daar veel meer aandacht voor hebben. Ik ben daar zelf ook erg gevoelig voor.

Ik stel vast dat de huidige handboeken niet worden uitgegeven door een Vlaamse uitgeverij, maar in 2011 zijn uitgegeven door een Turkse uitgeverij. Misschien zijn die handboeken aan een update toe.

Ik heb gisteren al verteld dat we momenteel de leerkrachten over de leerplannen bevragen. De vraag is dan in welke mate de handboeken met betrekking tot de leerplannen zijn geüpdated en in welke mate de leerplannen actualisering behoeven. Ik denk dat dit een schakelmoment is om na te gaan of we ook met betrekking tot de handboeken geen stappen zouden kunnen zetten. Ik kan dat niet verplichten, maar ten gevolge van een dergelijke bevraging kunnen we in die situatie terechtkomen.

Het lesmateriaal is, om het zacht uit te drukken, niet meer van het jongste. Ik heb al meermaals bij de Moslimexecutieve op een actualisering van het lesmateriaal aangedrongen. Hierbij zou best een beroep worden gedaan op de expertise die in onze uitgeverijen aanwezig is. In tal van onze onderwijsinstellingen is enorm veel expertise aanwezig. Ik roep de stuurgroep in verband met de kwaliteit van het islamonderwijs regelmatig samen. Ik heb daar vernomen dat de Moslimexecutieve dit signaal ter harte neemt.

Mevrouw Sminate, ik hoop dat bij de start van het nieuwe schooljaar ook nieuwe handboeken ter beschikking zullen worden gesteld. Wat de door u aangehaalde stereotypen betreft, hoop ik ook dat er in die handboeken wat aandacht voor evenwichten in de voorbeelden zal zijn. Ik moet mijn bevoegdheden natuurlijk wel in alle bescheidenheid interpreteren.

Ik begrijp uw bezorgdheid. Zowel langs de Moslimexecutieve als langs de leerkrachten proberen we hier een impact op te hebben. U hebt dit probleem in het licht van het islamonderwijs geschetst, maar het probleem zit niet alleen daar. Dit probleem is ook te zien in handboeken die niet levensbeschouwelijk zijn. Er worden nog steeds een heel aantal stereotiepe voorbeelden gebruikt en daar kan nog beterschap in komen. Verschillende Vlaamse volksvertegenwoordigers hebben me daarover in het verleden al allerlei vragen gesteld en beterschap is zeker mogelijk.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, ik dank u voor uw zeer uitgebreide antwoord. Ik ben enigszins optimistisch omdat u toch ergens hebt erkend dat er werk aan de winkel is. U of uw medewerkster heeft de door mij ontdekte stereotypen ook opgemerkt. Telkens ik u vragen om uitleg over dit thema stel, blijf ik echter met een frustratie zitten. Ik denk dat u die frustratie zelf ook voelt. U hebt zelf verklaard dat u op dit vlak in de woestijn bent toegekomen. Er was geen enkel werk verricht en u moet dat nu allemaal proberen recht te trekken.

Het komt eigenlijk altijd op hetzelfde neer. Het islamonderwijs wordt ingericht en wij hebben daar uiteindelijk zeer weinig impact op. Er wordt steeds verwezen naar de Moslimexecutieve, die daar een zeg in heeft, maar ik twijfel eraan of dit wel het juiste orgaan is en dat daar de juiste mensen zitten om het probleem recht te trekken. Op dat vlak ben ik dan weer redelijk pessimistisch. Indien we op dat orgaan moeten rekenen om het probleem op te lossen, zullen we nog vele jaren moeten wachten.

Ik reken er dan ook op dat u deze problemen zult blijven aankaarten. Ik kijk uit naar het moment waarop zal worden gesproken over de leerplannen en over het afstemmen van de handboeken op de leerplannen. Dan zal er een momentum zijn om de handboeken te updaten. Ik denk echter niet dat het probleem heel snel uit de wereld zal worden geholpen.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Minister, u hebt het over klachten over het lesmateriaal gehad. We zullen er ons in deze commissie voor hoeden hier diep op in te gaan. Kritische ouders en leerlingen kunnen hier een rol in spelen. U moet zelf de oefening maar eens maken. Indien u 'klachten over lesmateriaal', 'klachten over leerboeken' of 'klachten over schoolboeken' googelt, verschijnt gelukkig een advertentie van de Vlaamse Ombudsman. Het gaat dan wel voornamelijk om klachten dat het lesmateriaal niet tijdig door bol.com of door Standaard Boekhandel aan huis is geleverd.

Als wij als Vlaams Parlement en u als minister de houding aannemen dat de Vlaamse administratie niet tussenbeide moet komen of daar wettelijk geen rol in moet spelen, moeten we misschien de rol spelen die we wel hebben, namelijk het beter informeren van ouders en leerlingen. U voelt me al aankomen, want dit is vroeger mijn passie en ook mijn beroep geweest.

Ik denk dat we dit heel duidelijk moeten maken. We krijgen niet enkel vragen over dit onderdeel van het onderwijs. Mevrouw Brusseel heeft het vroeger vaak gehad over lesmateriaal, gendertypering, stereotypes, de holebiproblematiek en het steeds opnieuw gebruiken van foto's van witte kindjes in plaats van foto's van de realiteit in heel wat steden en gemeenten. Er zijn op veel terreinen vragen gesteld over het gebruikte lesmateriaal, en kritische ouders en leerlingen kunnen een hefboom zijn om zaken te veranderen. Dat is al vaak zo geweest.

Mevrouw Sminate, op één vlak moet ik u wel bijtreden. De chronologie is ons net uitgelegd. De betrokken inspecteur-adviseur islamitische godsdienst heeft als auteur aan dat boek meegewerkt voor ze dat ambt heeft opgenomen. Dat klopt. Als we ouders en leerlingen vertellen dat ze bij de directeur terecht kunnen, moet die directeur nadien bij de inspecteur-adviseur islamitische godsdienst aankloppen. In dat geval ontstaat een heel moeilijke situatie. Er moet dan klacht worden neergelegd bij de persoon die het boek heeft geschreven. Aangezien ik zelf de zoon van een inspecteur-adviseur levensbeschouwelijke vakken ben, ken ik de situatie.

We moeten hier iets op vinden. Die klacht mag niet worden behandeld in de provincie waar die vrouw actief is en moet bij de coördinator of op een hoger niveau terecht komen. We kunnen ook zeggen dat hiervoor de onderwijsinspectie mag worden gecontacteerd. Enige uitklaring zou goed zijn.

Ik wil hier nog aan koppelen dat bij onze fractie niet enkel opmerkingen over levensbeschouwelijke vakken of over islamitische godsdienst toekomen. Ook over de andere monotheïstische godsdiensten krijgen we de opmerking dat de teksten en het gebruikte lesmateriaal, zeker met betrekking tot thema's als gelovigen versus niet-gelovigen, man-vrouwrelaties, holebi's en relationele vorming, niet meer in orde zijn als we kijken naar de eindtermen die we gisteren hebben

goedgekeurd. Ik hoop dat de eindtermen voor het basisonderwijs en voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs dezelfde lijn zullen bewaren. Ik hoop ook dat alle mensen die de handboeken voor levensbeschouwelijke vakken schrijven, goed zullen nagaan of hun lesmateriaal nog wel van deze eeuw en van deze tijd is.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer De Ro, eerst en vooral is die vrouw die nu tot de inspectie behoort, blijkbaar zelf van oordeel dat de handboeken wel mogen worden geüpdatet. Zij is gecontacteerd en het is niet zo dat zij hier met hand en tand aan vasthoudt. De handboeken dateren uit 2011 en de tijden zijn sindsdien veranderd. Dat is hopelijk een beetje een geruststelling.

Wat de informatiemogelijkheid betreft, mag u de ouders niet onderschatten. Ik krijg vrij veel van ouders. De sociale media zijn daar fantastisch voor. Mensen maken een fotootje van iets wat in een handboek staat en sturen dat rechtstreeks naar mijn mailbox. Ze vinden dat dan onverantwoord en vragen of dit nog kan in deze tijden. Ouders zijn best wel kritisch. *(Opmerkingen van Jo De Ro. Gelach)*

Mevrouw Sminate, zij zal haar eigen boek niet doorlichten. U hebt de grens duidelijk aangegeven. Als we naar de prentjes kijken, kunnen we niet zeggen dat er een inbreuk op het een of het ander in staat. Als we naar het geheel kijken, kunnen we echter wel zeggen dat het wat evenwichtiger kan. Als in een handboek het meisje altijd in de keuken werkt en de jongen altijd in de tuin werkt en als dat doorheen heel het handboek hetzelfde blijft, is dat volgens mij ook niet in orde.

Of de papa die in de fabriek aan de slag is en de mama die thuis is. Of altijd mama en papa, dat mogen ook eens twee mama's of twee papa's zijn. Daar moet gewoon globaal meer aandacht voor zijn.

Mevrouw Sminate, ik wil het een beetje uit de puur levensbeschouwelijke sfeer halen omdat het ook bij de andere handboeken niet altijd even oké is.

Mijnheer De Ro, ik wil gerust nog eens informeren. Maar u weet dat scholen graag handboeken bestellen. Ideaal zou zijn dan de handboekmakers naar aanleiding van de nieuwe eindtermen die er nu zijn, daar duidelijk aandacht voor hebben wanneer zij een nieuwe reeks handboeken maken. We hebben dat al met hen opgenomen. Idem dito, mevrouw Sminate, door de bevraging die we nu doen, kunnen we misschien ook daar de stap zetten.

U zegt dat ik beperkt ben, maar ik zal nooit een regering steunen die zelf de handboeken gaat schrijven. Dat gaat niet. Dat is de vrijheid van degenen die de handboeken maken. Dat is ook een deel de vrijheid van onderwijs. *(Opmerkingen van Jo De Ro)*

Ik zal geen rode lijnen trekken omdat je die dan misschien wel eens moet verschuiven.

In dat kader zitten we. Wel duidelijk, mevrouw Sminate, is dat ook uw volgehouden aandacht voor dit thema zaken in beweging brengt. Mocht u denken dat het geen zoden aan de dijk brengt: dat is niet juist. Zo is er het feit dat we eindelijk werk maken van de bekwaamheidsbewijzen. Er wordt systematisch werk verricht en het zal beter worden, alleen kan je van vandaag op morgen niet alles veranderen. Ik vraag daar wel wat vertrouwen om verder te werken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Franc Bogovic aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de inputfinanciering van gezamenlijke opleidingen aan de hogescholen – 276 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: De heer Bogovic heeft het woord.

Franc Bogovic (Open Vld): Het hoger kunstonderwijs, ingericht door verschillende scholen, kan rekenen op een inputfinanciering voor de gezamenlijke opleidingen. Nu blijkt dat daar in het verleden een paar foutjes gemaakt zijn door het feit dat de nieuwe financieringsmotor van het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS) correctere berekeningen maakt.

Wat is het probleem? Er zijn een aantal dubbeltellingen gebeurd bij gezamenlijke opleidingen. Daardoor hebben bepaalde hogescholen een iets te ruime financiering ontvangen, terwijl anderen te weinig hebben ontvangen. Dat betekende in de praktijk dat sommige scholen bepaalde zaken moesten doen met beperkte middelen, met moeite, in niet optimale omstandigheden, terwijl andere scholen iets ruimer konden werken. Dat heeft al bepaalde gevolgen gehad voor hun beleid. Dat heeft nu ook mogelijk gevolgen voor het geplande beleid. Heel concreet: met de mogelijke correcties zouden een aantal scholen budgettair niet in staat zijn om hun engagementen in 2019 op te nemen.

Na contact met de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) is het duidelijk geworden dat zij akkoord zijn met de correcte toepassing van de financieringsmotor, maar er is tegelijkertijd de hoop op een concrete oplossing voor de budgettaire issues die voorliggen.

Minister, heeft de VLHORA reeds met AHOVOKS en uzelf contact opgenomen om deze kwestie te bespreken? Indien ja, kunt u de uitkomst daarvan van meedelen? AHOVOKS bevestigt dat door het toepassen van de nieuwe financieringsmotor blijkt dat er in het verleden fouten gebeurden. Wat zal hier retroactief mee gebeuren? Ook een aantal andere opleidingen dan deze van het hoger kunstonderwijs worden soms gezamenlijk georganiseerd. Ook hier kunnen fouten in de berekening van de inputfinanciering zijn geslopen. Bent u van plan om ook deze opleidingen door te lichten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, u hebt de zaken vrij correct geschetst. In 2009, toen de financieringsmotor gemaakt is, is daar een programmeerfout in geslopen. Deze programmeerfout is aan het licht gekomen dankzij de beslissing van mijn diensten om dit jaar een nieuwe motor te bouwen, die het wel mogelijk maakt om automatische controles uit te voeren.

Ik heb me laten informeren over de fout die werd gemaakt. Het gaat over een 'en' of een 'of' die verkeerd geprogrammeerd is, wat een impact heeft gehad op de financiering gedurende vele jaren. Over dit probleem werd ik in september 2018 door mijn administratie geïnformeerd. Er zijn de voorbije jaren nooit klachten gekomen, ook niet vanuit het werkveld, over het functioneren van de oude motor. De zaak is dus niet aan het licht gekomen via het werkveld. Toen de nieuwe motor werd gebouwd en men alles door de nieuwe motor liet lopen, werd plots ontdekt dat er een fout in zat.

We hebben hierover overleg met de VLHORA gepland. De bedragen die per instelling voor 2019 uit de nieuwe motor zijn gekomen, worden door iedereen als

juist erkend. Wat betreft de bedragen die moeten worden uitbetaald, is er geen enkel probleem.

Ik heb beslist om twee audits te laten uitvoeren, want dit baart me wel zorgen. Eerst en vooral is beslist om de nieuwe motor aan een externe audit te onderwerpen omdat ik absoluut zeker wil zijn dat er geen fouten in zitten. Deze opdracht is recent gestart. De nieuwe rekenmotor biedt trouwens al heel wat meer informatie aan de instellingen dan in het verleden. Zo zijn een heel aantal bijkomende tussenresultaten beschikbaar waardoor de transparantie van de berekeningen aanzienlijk vergroot wordt. We zullen de nieuwe motor dus pas echt valideren na de externe audit.

Ook heb ik beslist een externe audit te laten uitvoeren op de totstandkoming van de oude motor waar de fout in zit, om ook een onafhankelijk inzicht te krijgen in de omvang en de consequenties. Om na te gaan wat de consequenties zijn van de fout in de rekenmotor verder terug in de tijd, zal mijn administratie samen met experts van de instellingen en onder toezicht van een externe auditpartner, de komende periode starten met het maken van een aantal herrekeningen. Ik wil hier geen fouten in maken en ik vind ook niet dat mijn administratie dat kan doen. Die motor is gemaakt en altijd gebruikt tot ieders tevredenheid. Nu blijkt er een fout in te zitten. Ik denk dus dat het nuttig is om ook een externe blik te laten werpen op het verleden.

Ook zal vanaf nu structureel opvolgoverleg worden georganiseerd met de hoger-onderwijsinstellingen. We maakten al de afspraak dat via een klankbordgroep de instellingen minstens twee keer per jaar op de hoogte zullen worden gehouden over de werking van en eventuele aanpassingen aan de financieringsmotor voor het hoger onderwijs.

In samenspraak met de instellingen zal in 2018 nog een correctie gebeuren van de werkingsenveloppe van de betrokken instellingen, waarbij de instellingen die volgens de correcte berekening voor 2018 recht hadden op meer middelen, het verschil gecompenseerd krijgen. De instellingen die volgens de correcte berekening recht hadden op minder middelen, zullen een deel van de laatste schijf van 2018 niet ontvangen. Dit is vorige week besproken met de voorzitter en de secretaris-generaal van de VLHORA. Men is het daarover in principe eens geworden.

We zullen de komende periode samen met experts uit de instellingen de herrekeningen doen. Het zou ruimer kunnen gaan dan enkel de gezamenlijke opleidingen die worden aangeboden binnen de kunsten. Maar sowieso wil ik volledige transparantie en wil ik ook absoluut de transparantie van onze berekeningen vergroten. Vandaar de dubbele audit: een audit op de nieuwe motor en een audit op de oude motor.

De voorzitter: De heer Bogovic heeft het woord.

Franc Bogovic (Open Vld): Minister, dank u voor de toelichting en voor de acties die u reeds hebt ondernomen. Misschien zult u iets moeten herhalen maar ik wil zeker zijn dat ik het goed begrijp. Als ik het standpunt lees van de VLHORA, concludeer ik en begrijp ik ook uit een aantal contacten met een aantal hogescholen in kwestie, dat wanneer er een bijsturing gebeurt voor 2019, er al concrete problemen zouden zijn bij sommige hogescholen. Mensen die vandaag in dienst zijn, zouden moeten worden ontslagen. Daarom heb ik de vraag op deze manier gesteld. Maar als u dat signaal helemaal niet hebt gehad, stel ik de vraag opnieuw. U hebt dus geen enkele opmerking in die zin ontvangen?

Ik heb een opmerking op het eerste puntje dat u aanhaalde. Ik lees in de standpuntbepaling van de VLHORA dat er in het verleden al meerdere keren

vragen zijn geweest aan het AHOVOKS omdat het niet altijd even duidelijk was wat die onverklaarbare bewegingen voor sommige hogescholen waren.

Dat toont ook een beetje aan dat het voor die hogescholen niet altijd zo evident is geweest. Is er dan misschien een initiatief of een mogelijkheid om daar wat meer transparantie in te krijgen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Er is nooit een signaal bij mij gekomen. AHOVOKS is ook vrij formeel over het gebrek aan signalen bij hen. Maar om alle mist daarover weg te krijgen, heb ik beslist om een audit los te laten op het verleden. Ik wil daar duidelijkheid over. Ik vind het ook heel ernstig wat er gebeurd is, sinds 2009. Eén programmeerfoutje – een 'en' of een 'of' – kan een substantiële impact hebben op de bedragen van de financiering. Om die mist uit te klaren, heb ik dus beslist tot een audit. Die audit gaat over de totstandkoming van de motor, maar ook over het proces tot nu. En dat is niet dezelfde audit: we hebben een audit voor het verleden en een audit voor de toekomst.

Voor de toekomst wil ik het programma, zoals het nu gebouwd is, laten doorlichten om te kijken of het helder en transparant is. We gaan twee keer per jaar samenzitten daarover, zodat iedereen goed weet hoe het in elkaar zit. En voor het verleden gaan we moeten kijken waar het misgelopen is. Hoe is het in godsnaam mogelijk dat er zo'n fout in zit en dat niemand dat ooit gezien heeft? Er is nooit een signaal tot bij ons gekomen. Daar ben ik zeer formeel in. Ik heb dat ook laten bekijken. Er is discussie over of er ooit een signaal bij de administratie gekomen is. Men vindt daar geen sporen van terug. Nog eens, het zijn geen gedekte woorden die ik nu meegeef. Daarom heb ik gezegd: iedereen kan met zijn verhaal komen, we doen een audit. Ik wil daar duidelijkheid over. U vraagt of ik daar helderheid over kan geven. Dat zal daaruit moeten komen.

U kunt van mij niet verwachten, mijnheer Bogovic, dat ik die fout handhaaf. Ik moet voor 2019 de correcte bedragen uitkeren. Want het probleem is niet het correcte bedrag voor volgend jaar en de gebeurlijke impact. Maar quid met al die voorbije jaren? Er zijn instellingen die te weinig gehad hebben en er zijn er die te veel gehad hebben. Zij die te veel gehad hebben, zeggen dat de overheid de indruk gewekt heeft dat ze recht hadden op dat bedrag. En zij die te weinig gehad hebben, willen hun geld krijgen. Je zit daar dus mogelijkserwijs met een probleem, maar ik heb geen extra budget. We zullen dat dus goed moeten bekijken. Maar ik kan niet in 2019 met een nieuwe motor andere bedragen uitkeren. Iedereen gaat akkoord met het feit dat die juiste bedragen er zijn. Of dat impact zal hebben op de samenstelling in vooral twee instellingen, weet ik niet. Maar ik kan maar uitkeren waar ze recht op hebben.

Over de oplossing voor 2018 heb ik een voorstel gedaan, om toch al een klein beetje soelaas te bieden aan degenen die te weinig hebben. Opdat ze ook voor 2018 zouden krijgen waar ze recht op hebben, proberen we het nu op deze wijze op te lossen.

Wat de audit voor de toekomst betreft, zijn we er redelijk gerust in dat alles correct is. Maar die voor het verleden zal ons hopelijk wat meer inzicht geven over hoe dat is kunnen gebeuren. Ik heb mij laten vertellen dat in de test die men gedraaid heeft, alles oké was. Er moet dus een foutje gebeurd zijn bij het overzetten, met grote consequenties. In het programma dat geschreven werd, stond alles juist, maar bij het inbrengen van de gegevens is er een fout gebeurd. Maar ik kan dat nog niet staven. Dat zijn zaken die men mij vertelt. Hopelijk zal de audit daar wat duidelijkheid in brengen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jo De Ro aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over zelfdoding als gespreksonderwerp bij CLBch@t – 277 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Minister, uit het jaarverslag 2017-2018 van CLBch@t blijkt dat er, vergeleken met het voorgaande schooljaar, een duidelijke stijging is van het aantal vragen over zelfdoding, zelfverwonding, lichamelijke gezondheid en misbruik. Er werden 49 procent meer gesprekken over die thema's genoteerd. Ten opzichte van het totale aantal gesprekken werd er een stijging van 36 procent opgemerkt. Dertig medewerkers werden bovendien gevormd door collega's van de hulplijn Zelfmoord 1813 om de signalen van gebruikers van CLBch@t te herkennen en te interpreteren.

De cijfers die het jaarverslag aanhaalt, zijn zorgwekkend. Zelfs als we ze in de context plaatsen van het recente bestaan van CLBch@t, waardoor we geen evolutie op lange termijn kunnen waarnemen, kunnen we bij die cijfers niet onbewogen blijven.

Minister, hoe interpreteert u de vaststellingen uit het jaarverslag? Kan er meer verduidelijking worden gegeven bij de cijfers?

Welke concrete aanpak is mogelijk? In welke mate worden de netten en koepels betrokken? Zal er ook overleg worden gepleegd met uw collega van Welzijn, Jo Vandeurzen?

In welke mate zullen de hervormde lerarenopleidingen aandacht hebben voor het welbevinden van leerlingen?

Preventie is evenzeer van belang. Welke initiatieven acht u daar mogelijk, startend vanop jonge leeftijd, mogelijk het kleuteronderwijs?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega De Ro. Dit is een heel gevoelige vraag. De stijgende cijfers over zelfdodingsgedachten in het jaarverslag van CLBch@t liggen spijtig genoeg in lijn met de signalen die ook de Zelfmoordlijn heeft over de stijging van het aantal meldingen. Gelukkig wil dat niet zeggen dat er ook effectief meer zelfdodingen plaatsvinden. In het laatste rapport met de Vlaamse suïcidecijfers, van 2017, zien we een lichte daling voor Vlaanderen.

Het feit dat de cijfers over zelfdodingsgedachten bij de CLBch@t stijgen, maakt duidelijk dat de chat een waardevol en zeer eigentijds kanaal is voor Vlaanderen. Het geeft leerlingen en hun ouders de mogelijkheid om hulp te zoeken en met iemand te kunnen praten over wat hen bezighoudt. Het is goed dat men de weg naar professionals weet te vinden.

Ik was vorige week overigens aanwezig op de slotshow van de Rode Neuzen, waar ik enorm veel mensen heb gesproken, ook over het feit dat we zo weinig praten over wat ons bezighoudt. Op zich is CLBch@t een schitterend instrument om dat meer bespreekbaar te maken.

Daarnaast verwacht ik wel van scholen dat ze een veilige en betrokken plek zijn voor leerlingen, waar ruimte is om te praten over je emoties en gevoelens. Ik hoor bijzonder sterke getuigenissen van onder andere de Vlaamse Scholierenkoepel, die

daar met hun project 'Conflixers' op inzetten. Scholen voorzien bijvoorbeeld in een ruimte waar leerlingen elkaar kunnen ontmoeten en waar je in alle rust en vertrouwen met elkaar kunt praten.

De Rode Neuzencampagne is daarvoor zeer dankbaar. De opbrengt van de acties zal ingezet worden in scholen. Er hebben zich ondertussen al 470 scholen als 'Rode Neuzenschool' geregistreerd. Dat betekent dat ze zich engageren rond de thematiek, dat ze een aanspreekpunt zullen aanduiden, dat ook het team zal deelnemen en dat er in een veilige plek op school wordt voorzien waar leerlingen zich kunnen terugtrekken als ze daar nood aan hebben.

Ik zet in mijn beleid erg in op de ketenaanpak, door middel van samenwerking tussen actoren. Dat begint bij de school en de leraar, maar van daaruit kan ook gekeken worden naar professionele hulp in de geestelijke gezondheid, mocht dat nodig zijn. De chat is daarin een belangrijke en veilige schakel. De CLBch@t is een netoverstijgend initiatief. Alle netten en koepels zijn daarbij dus al betrokken. Ik ondersteun dit initiatief nu voor het tweede jaar, met een subsidie van 129.000 euro.

De CLBch@t heeft zelf linken gelegd met het beleidsdomein Welzijn, vooral om te werken aan de professionaliteit van de CLB-medewerkers. Ook op het Vlaamse beleidsniveau is er overleg met collega Vandeuren. In het kader van het actieplan rond suïcidepreventie organiseert hij een Vlaamse werkgroep suïcidepreventie. Die komt op geregelde tijdstippen samen met experts, zoals het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (VLESP) en onderwijsactoren, en houdt ook de vinger aan de pols, mochten er bijkomende inspanningen nodig zijn.

De hervormde lerarenopleidingen werken toe naar de basiscompetenties van leraren. Die werden voor alle lerarenopleidingen geactualiseerd door de Vlaamse Regering. De functionele gehelen blijven behouden, zo ook functioneel geheel 2, 'de leraar als opvoeder', waarin dus ook aandacht is voor het welbevinden.

We hebben in deze legislatuur nog meer kapstokken gerealiseerd waarmee scholen ook preventief aan de slag kunnen. Er is het decreet Leerlingenbegeleiding. U weet dat een goede leerlingenbegeleiding een oprichtingsvoorwaarde geworden is. We hebben ook de CLB's hervormd naar systematische contacten. Voor mij is daar het allerbelangrijkste dat het medisch onderzoek niet meer puur gericht is op het fysieke, maar ook op het welbevinden en de gemoedsgesteltenis van de leerling.

En dan heb je ook nog de eindtermen, waar gezondheid, zelfbewustzijn en sociaal-relatieve componenten vervat zitten in de sleutelcompetenties.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Als je dat stuk van het jaarrapport leest, dan staat dat in schril contrast met de tussenkomst van de fractieleider van de kleinste partij gisteren in de plenaire vergadering bij de bespreking van de eindtermen. Hij begon met te zeggen dat voor zijn fractie, voor zijn partij al die blabla – ik zeg het met mijn eigen woorden – over welbevinden ... en dat het in onderwijs eigenlijk alleen zou mogen gaan over kennis.

Ik maak van deze vraag gebruik om alle teams van de CLB's te bedanken. Er zijn tientallen mensen die meewerken aan CLBch@t, aan dit redelijk recente maar zeer nodige initiatief. Als je de cijfers ziet en hun manier van werken bekijkt, dan sluit dit aan bij de leefwereld van jongeren.

Ik heb nog een bijkomende vraag, maar u mag mij het antwoord ook schriftelijk overmaken. Bestaan er cijfers over hoeveel van de jongeren die CLBch@t bereiken, nadien doorstromen, vanuit de draaideurfunctie van de CLB's, richting welzijn en richting instellingen binnen de jeugdzorg?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dit is inderdaad een belangrijk thema in scholen. Ik wil hierbij drie zaken aanhalen.

Ten eerste, vroegdetectie. Hoe sneller we detecteren dat jongeren op een dermate manier met zichzelf in de knoop zitten en dat ze nood hebben aan ondersteuning, hoe sneller we met ambulante hulp verder kunnen en we niet moeten gaan naar vrij ingrijpende en –vergeef mij het woord, maar het hangt ermee samen – dure ingrepen. 'Duur' in de zin van investering van de jongere, van het gezin maar ook van de maatschappij. Vroegdetectie is belangrijk omdat we dan sneller kunnen ingrijpen. CLBch@t is laagdrempelig omdat we op die manier jongeren sneller kunnen 'vastgrijpen'. Het is ook niet onbelangrijk om CLBch@t nog meer bekend te maken, ook al weet ik niet juist hoe dat kan. Het nummer van de Zelfmoordlijn bijvoorbeeld komt in beeld in het nieuws of andere programma's als het onderwerp aan bod komt. Op die manier zouden we CLBch@t ook nog meer kunnen bekendmaken.

Ten tweede pleit ik heel sterk voor weerbaarheid van onze jonge mensen, en dat zit ook in onze nieuwe eindtermen. Vroeg of laat komen we allemaal in een situatie waarin we het niet evident zullen hebben. Opgroeien zonder vallen en opstaan, zonder builen, zullen we niet meemaken. Dat is niet de weg van de minste weerstand, maar jongeren moeten leren omgaan met tegenslagen en zaken die niet lukken. Daarom zitten in de eindtermen én kennis, én vaardigheden, én attitudes, én weerbaarheid, én sociale zelfredzaamheid, én psychisch welbevinden. Het ene is niet het meerdere van het andere, maar het is een nevenschikking.

Tot slot, minister, heb ik nog een vraag. Stromen de gegevens tussen CLBch@t enerzijds en de centra voor geestelijke gezondheidszorg anderzijds automatisch door? Scholen hebben een leerlingenvolgsysteem, vertrouwens- en zorgleerkrachten die gegevens verzamelen. Vervolgens legt het CLB een eigen dossier aan. Vervolgens komt er dan een aanmelding en een indicatiestelling voor de toegangspoort in het kader van de integrale jeugdhulpverlening, waar nog eens hetzelfde gebeurt. Hoe stromen die gegevens automatisch door?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: In het jaarverslag van de CLB's staat op welke manier het CLB in dit verband een draaischijffunctie heeft. Ik heb het verslag niet bij mij, maar u kunt dat raadplegen. Mijnheer De Ro, u zult het dus zelf kunnen vinden.

Mijnheer Daniëls, ik weet niet of de doorstroming wordt gerapporteerd in het jaarverslag. Zo neen, dan moet ik dat opvragen. Ik weet wel dat het gebeurt en dat het wordt doorgegeven. Dat is ook eigen aan de samenwerking.

Ik zeg dat niet zo vaak, mijnheer Daniëls, maar ik ben bijzonder blij met het eerste deel van uw tussenkomst. Ik weet dat u heel hard op allerlei fora de nadruk legt op kennis en kennisvaardigheden. Ik ben blij dat u ook erkent dat ook persoonlijkheidsvorming in het onderwijs even belangrijk is, en dat die twee zaken naast elkaar staan. In deze tijden moeten we dat ook beklemtonen.

De jongeren die ik gesproken heb naar aanleiding van Rode Neuzen Dag, hebben me ook doen inzien dat heel veel jongeren op zoek zijn en dat heel veel jongeren bij problemen sneller een leerkracht gaan raadplegen dan hun ouders, tot spijt van wie het benijdt. Dat kan vreemd klinken, maar het is de realiteit, en we moeten ervoor zorgen dat onze leerkrachten ook de kans krijgen en de ruimte hebben om die taak te vervullen, als dat nodig is. Het is een onderdeel van de opdracht die een leerkracht vervult.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Het gaat om een band die minder emotioneel is. De ouders maken deel uit van iemand die opgroeit, niet in een negatieve of positieve zin. De leerkracht staat iets verder en psychologisch gezien is dat een normaal opgroei-verschijnsel. *(Opmerkingen van Hilde Crevits)*

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de impact van de hervorming van het zorgkrediet op het pensioen van leerkrachten
– 288 (2018-2019)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de impact van de hervorming van het zorgkrediet op het pensioen van leerkrachten
– 294 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): In deze commissie hebben we al herhaaldelijk gediscussieerd over de impact van stelsels inzake zorgkrediet op de pensioenregeling. Deze vraag gaat heel concreet over bepaalde afwezigheden, de zogenaamde aanneembare afwezigheden, die tot op heden in aanmerking kwamen om de pensioendatum en het pensioenbedrag te bepalen. Bij de invoering van het zorgkrediet en de hervorming van de verlofstelsels in het onderwijs had de Vlaamse Regering zich er namelijk toe verbonden dat zowel zorgkrediet als verlof voor verminderde prestaties (vvp) aanneembare afwezigheden zouden worden. Voor vvp was het eenvoudig, want dat verlofstelsel stond al in de lijst van de aanneembare afwezigheden. Zorgkrediet zou echter los van loopbaanonderbreking behandeld worden en dus wel degelijk meetellen voor het pensioen.

Tijdens de commissiezitting van 5 oktober 2017 bevestigde u op vraag van enkele collega's dat u dit zou bepleiten bij uw federale collega, federaal minister van Pensioenen Daniel Bacquellaine. U richtte een schrijven en u stelde daarin dat de administratie deze aanpassing aan het voorbereiden was.

Tot onze verbazing vernemen wij nu dat de Federale Pensioendienst in zijn vorming nu al meedeelt dat hij zowel zorgkrediet als vvp als niet-aanneembare diensten beschouwt en ze dus niet in aanmerking neemt bij de berekening van de pensioendatum en het pensioenbedrag. Blijkbaar heeft de minister van Pensioenen daartoe al de opdracht gegeven. Er bereiken ons daarover in elk geval tegenstrijdige signalen.

Dit is voor veel mensen in het onderwijs een zware klap. Vandaar willen we de vraag tot opklaring stellen. Klopt het dat federaal minister Bacquellaine het nieuwe stelsel van zorgkrediet gebruikt om te besparen op de pensioenen van leerkrachten? Welke acties zult u ondernemen om dit zo nodig terug te draaien? U hebt zich eerder namelijk geëngageerd om daar geen negatieve impact in te genereren.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik heb inderdaad een gelijkaardige vraag.

Via een gemeenschappelijke communicatie van de Algemene Centrale der Openbare Diensten (ACOD) Onderwijs, de Christelijke Onderwijscentrale (COC),

het Christelijk Onderwijsverbond (COV) en het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt (VSOA) Onderwijs vernemen we dat federaal minister van Pensioenen Bacquelaire zowel zorgkrediet als vvp als niet-aanneembare diensten beschouwt en dat deze periodes in de loopbaan dus niet in aanmerking komen bij de berekening van de pensioendatum en het pensioenbedrag. Bepaalde afwezigheden in de loopbaan, de zogenaamde aanneembare afwezigheden, komen in aanmerking om de pensioendatum en het pensioenbedrag te bepalen.

Dit gaat regelrecht in tegen het federale regeerakkoord, maar eveneens tegen de beloften van de Vlaamse Regering dienaangaande.

Bij de invoering van het zorgkrediet en de hervorming van de verlofstelsels in het onderwijs had de Vlaamse regering beloofd dat zowel het zorgkrediet als het verlof voor verminderde prestaties (vvp) aanneembare afwezigheden zouden worden.

Hoe lang bent u al op de hoogte van deze beslissing? Volgt u deze beslissing van uw federale collega, minister Bacquelaire? Welke concrete acties - met welke termijnen - zult u en/of de Vlaamse Regering ondernemen om deze specifieke dagen in de loopbaan toch als aanneembaar te categoriseren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Hierover hebben we al eerder in deze commissie gedebatteerd. Zo is onder andere de heer De Meyer hierover heel bezorgd.

Zoals u weet, valt het besluit over het zorgkrediet onder de bevoegdheid van de minister van Werk. Het besluit is ook van toepassing op de Vlaamse ambtenaren, de personeelsleden van de lokale besturen, en op het onderwijspersoneel.

U weet dat onze Vlaamse minister van Werk vandaag jarig is. Ik heb begrepen dat hij van zijn kabinet een cadeautje heeft gekregen, namelijk een kersttrui op sinterklaas.

Het zorgkrediet komt dus in de plaats van de loopbaanonderbreking. Het aangepaste verlof voor verminderde prestaties in het onderwijs, valt onder mijn bevoegdheid. Zowel minister Muyters over het zorgkrediet als ikzelf over het zorgkrediet, maar ook over de verloven in het onderwijs hebben minister Bacquelaire hierover herhaaldelijk aangesproken en gecontacteerd. Ik heb hem op 18 november 2016, op 3 mei 2017 en op 27 augustus 2018 een brief geschreven.

Op 1 augustus 2017 heb ik een antwoord ontvangen. Hieruit blijkt duidelijk dat, op basis van artikel 16 van de wet van 6 januari 2014, alle verloven en afwezigheden die gelijkgesteld worden met dienstactiviteit vanaf die datum opgenomen worden in een lijst die als bijlage bij de wet van 6 januari 2014 wordt gevoegd om in aanmerking te komen voor het rustpensioen.

In zijn antwoord heeft minister Bacquelaire laten weten dat er voor het zorgkrediet en voor het langdurig verlof voor verminderde prestaties wegens medische redenen een ontwerp van koninklijk besluit in voorbereiding, respectievelijk in behandeling is, tot opname van deze verloven in de lijst in de bijlage van de wet van 6 januari 2014. Uit dit schrijven leid ik af dat het in orde komt.

Over de verloven voor verminderde prestaties antwoordde de minister dat hij aan zijn administratie een onderzoek heeft gevraagd tot opname van de verloven in de bovenvermelde lijst, ook in de bijlage van de wet van 6 januari 2014.

Op 27 augustus 2018 heb ik dan opnieuw een brief geschreven, waarin ik erop aandring dat er snel een antwoord moet komen in het belang van de personeelsleden van ons onderwijs.

Ik heb deze brieven ook telkens bezorgd aan de sociale partners in het onderwijs. Ook aan deze commissie heb ik deze brief bezorgd.

Op 12 oktober 2018 heeft de federale ministerraad een ontwerp van koninklijk besluit over het zorgkrediet binnen de Vlaamse overheid goedgekeurd: het ontwerp van koninklijk besluit tot aanvulling van de lijst in de bijlage van de wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming inzake de aangelegenheden bedoeld in artikel 78 van de Grondwet met verloven toegekend in het kader van het zorgkrediet binnen de Vlaamse overheid, het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding. Dit koninklijk besluit zal binnenkort in het Belgisch Staatsblad worden gepubliceerd.

Voor wat betreft mijn brief van 27 augustus 2018, heeft het kabinet van minister Bacquellaine mij een spoedig antwoord beloofd.

Morgen ontvang ik trouwens op hun verzoek de onderwijsvakbonden om de problematiek nog eens te bespreken, want het is echt acuut en urgent dat dit geregeld wordt. Ik krijg dus alle signalen dat het opgelost zal worden, maar het is nog niet opgelost, en dit is wel dringend.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Iedereen weet graag wanneer hij of zij met pensioen kan. Ik denk dat het een legitieme vraag van de bonden en van de mensen in het onderwijs is.

Het is alvast goed nieuws dat de federale minister van Pensioenen aangeeft dat hij dit zal oplossen. Begrijp ik het goed dat in antwoord op uw laatste brief van augustus en met het ontwerp van koninklijk besluit van 12 oktober 2018 zowel het zorgkrediet als het langdurig verlof voor verminderde prestaties wegens medische redenen en ook het gewoon verlof voor verminderde prestaties alle drie zullen worden ondervangen? Is er daardoor dan een oplossing voor alle mogelijke verlofstelsels die mee zouden kunnen tellen voor de berekening van het pensioen? Het gaat in ons onderwijs natuurlijk over heel wat mensen. Vier op de tien van de vijfenvijftigplussers zitten of hebben in hun carrière gebruikgemaakt van zo'n verlofstelsel of zitten specifiek op dat moment in een landingsbaan. Dat zou heel wat impact op heel veel mensen kunnen hebben indien dit niet geregeld raakt.

Op 12 oktober lag het koninklijk besluit bij de ministerraad, intussen zijn we bijna aan het einde van het jaar. Laten we hopen dat de Vlaamse onderwijspartners en de leerkrachten toch tegen Kerstmis het goede nieuws krijgen, met of zonder kerstcadeautje. Ik denk dat die geruststelling voor heel veel mensen in het onderwijs het verschil maakt tussen kopje boven water of kopje onder.

Zoals we gisteren in de plenaire vergadering nog hebben bediscussieerd: we hebben elke gemotiveerde leerkracht met ervaring meer dan ooit nodig.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Door wat ik recent heb gehoord, is men er allerm minst gerust in op dit moment. Er is zeker nog geen signaal gekomen dat dit opgelost zou zijn. Ik denk dat er nog besprekingen waren in de Commissie voor de Sociale Zaken van het federale parlement. Er blijven inderdaad problemen voor mensen die in het verleden loopbaanonderbreking hebben opgenomen. Dat is dan niet langer gelijkgesteld, omdat het al opgebruikt zou zijn geweest. Dat kan in geen geval.

Dat kan in geen geval. Je kunt in het verleden niet de voorspellende kracht hebben om te weten dat die regels zullen worden veranderd. Dat lijkt me ongelooflijk

absurd. Hetzelfde geldt voor dat verlof voor verminderde prestaties. Ik zou er toch nog eens op willen aandringen, maar goed, u hebt binnenkort overleg.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, het thema interesseert me bijzonder, en eigenlijk is de vraagstelling dezelfde als die van mij in deze commissie op 18 oktober. Minister, u hebt toen duidelijk geantwoord, met de aanvullende informatie die u via het secretariaat van de commissie ook aan alle leden hebt bezorgd. Ik begrijp daaruit dat het ontwerp van KB van 12 oktober 2018 drie soorten verlopen meeneemt voor het pensioen. Laat ik het op die eenvoudige manier zeggen. Er is de afwezigheid door zorgkrediet van het Vlaams Personeelsstatuut (VPS), er is het verlof voor loopbaanonderbreking in het kader van een federaal zorgverlof voor het VPS, en er is het verlof wegens zorgkrediet bedoeld in het besluit van de Vlaamse Regering over het zorgkrediet voor de personeelsleden van het onderwijs en de CLB's. Het ontwerp zou ter ondertekening aan de koning worden voorgelegd. Dat wat de zorgverloven betreft.

Mijn aanvullende vraag op 18 oktober was: wanneer worden alle verloven voor verminderde prestaties verder besproken, en wanneer valt daar mogelijk een beslissing over? In het verleden had je immers drie stelsels van verlof voor verminderde prestaties in Vlaanderen. Nu heb je nog één stelsel voor verlof voor verminderde prestaties. Dan is de vraag aan de minister van Pensioenen: hoe gebeurt de opvolging van mensen die jaren geleden in één van die verlofstelsels zijn ingestapt, en wat zijn daar de consequenties van? Wat zijn de consequenties voor mensen die vandaag in het nieuwe verlofstelsel instappen? Een van die groepen interesseert me bijzonder: de 55-plussers die in een systeem van verminderde prestaties instappen omdat ze het op het einde van hun loopbaan iets rustiger aan willen doen, zodat ze meer werkbaar werk hebben. De zorg die bij die mensen bestaat, is of die prestatie al dan niet meetelt voor hun pensioen. Ik vind dat een zeer terechte en begrijpelijke vraag.

Samengevat, wat de zorgverloven betreft, is er mijns inziens grote duidelijkheid. Minister, wat het verlof voor verminderde prestaties betreft, blijf ik er bij u op aandringen dat u dat dossier, zoals u dat in het verleden hebt gedaan, met de grootste alertheid zou volgen. U bent niet de bevoegde minister, maar de tussenpersoon van de Vlaamse Regering wat de onderwijssector betreft ten overstaan van de federale minister.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, een paar zaken in verband met dit dossier. Pensioenen, verloven, gelijkgestelde periodes en dergelijke meer, dat is ten eerste een zeer technische materie en ten tweede ook een gevoelige materie. Ik wil iedereen dan ook oproepen om in deze materie enkel zekerheden te communiceren. Ik heb nog even gekeken: de tweet dat het niet is geregeld, staat bij een aantal vakorganisaties nog altijd online. Ik betreur dat een beetje. Ik lees nergens dat het KB van 12 oktober 2018 inderdaad is genomen. Het zou goed zijn, mocht dat ook zijn meegedeeld. Ik heb me laten vertellen dat dit eigenlijk is gebeurd naar aanleiding van een powerpointpresentatie bij Comité A, waarin men heeft gemeend iets te moeten lezen. Een eenvoudige vraag had heel wat onheil en onzekerheid bij heel wat personeelsleden kunnen voorkomen. Ik roep alle partijen – ministers, de politiek, de vakorganisaties, het kabinet van minister Bacquelaire – dus op tot omzichtigheid qua communicatie in dezen. Als het verhaal dat zorgverloven niet meetellen eenmaal de wereld in is, dan is het immers zeer interessant om dat te communiceren, dan gaat dat een eigen leven leiden, en dan is het niet zo evident om dat te kunnen omdraaien, temeer omdat de Federale Regering daarover op 12 oktober al een KB heeft genomen.

Men moet dus ook via ons Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODI) en de werkstations proberen de leerkrachten zo juist mogelijk te informeren en desgevallend ook aan tegencommunicatie te doen als er foute geruchten de wereld in gaan. Minister, ik heb u daar vorige keer ook al naar gevraagd. Er is een groot verschil tussen 'het is nog niet beslist', 'het is beslist' en 'het zal worden beslist'. Dat zijn drie verschillende categorieën. Als men de wereld instuurt dat er zal worden beslist dat het niet zo is, en er is eigenlijk al beslist dat het wel zo is, dan krijg je dat nog moeilijk uitgelegd aan de mensen, en dat vind ik toch niet onbelangrijk.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Daniëls, ik zal met u starten. Ik ontvang morgen de vakbonden, ook om hen de stand van zaken in alle transparantie te kunnen meegeven. Ze hebben ook gevraagd om te worden ontvangen. Ik ben niet de minister die zal beslissen. Collega De Meyer, ook op het Vlaamse niveau ben ik niet helemaal bevoegd want collega Muyters is ook voor een stukje bevoegd, maar dat zal federaal moeten worden geregeld. *(Opmerkingen van Jos De Meyer)*

Collega Muyters? Absoluut. Zeker. Eén strijd. Ik zou hem anders geen lovende vermelding hebben gegeven. We hebben vernomen dat het KB omtrent het zorgverlof volgende week zou worden gepubliceerd. Dit situatie is dus helder. Dat is beslist en moet worden gepubliceerd, maar het is nog niet gepubliceerd. Dat ziet er echter goed uit.

De verloven voor verminderde prestaties zijn nog niet in orde. We hebben aangedrongen bij collega Bacqueline dat men dat snel zou regelen. Morgen zie ik de vakbonden. Ik zal daarna opnieuw het initiatief nemen bij collega Bacqueline, omdat ik dit zeer graag geregeld zou krijgen.

Als ik zo vrij mag zijn, de pensioenadministratie heeft in de opleiding ook foutieve informatie verspreid en het kabinet- Bacqueline heeft dat toegegeven, waarop dan de vakbonden hebben gereageerd. Dat moet zo snel mogelijk worden opgelost. Die mist is nefast, ook voor mensen die in dat verlof voor verminderde prestaties willen stappen of erin zitten. We doen ons best om daar heel veel initiatieven in te nemen.

Wat het zorgkrediet betreft, verwacht ik dat we volgende week witte rook zullen hebben. Voor het verlof voor verminderde prestaties dringen wij verder aan.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, ik dank u voor uw antwoord en hoop dat dit snel opgelost geraakt.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik dank de minister voor haar antwoorden en hoop dat dit zo snel mogelijk opgelost geraakt.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.